

Videi draudzīgas, ilgtspējīgas prakses īstenošana muzeju nozarē

Anketēšanas rezultātu apkalpojums

Iveta Skripste

27.10.2020

Vieta - *docs.google* vidē

Laiks – no 2020. gada 2. līdz 30. jūnijam

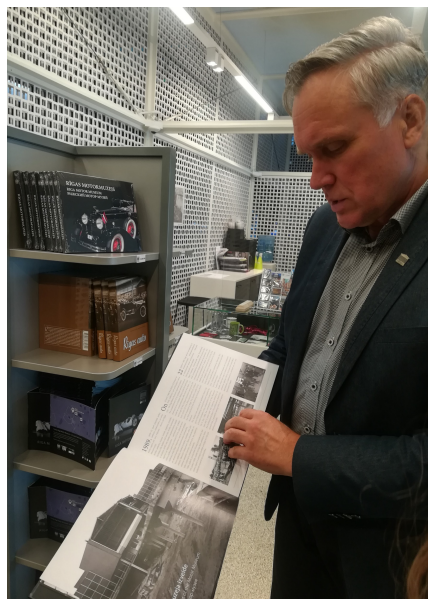
Informācija - uzaicinājums potenciālajiem respondentiem e-pastos

- 32 jautājumi
- 18 specifiskie jautājumi, atkarībā no amata muzejā
- anonīmi
- iespēja atbildēt vai neatbildēt uz jautājumu – pēc izvēles

Respondenti:

- muzeja vadītājs
- krājuma speciālists
- administrācijas darbinieks
- izglītības darba speciālists
- komunikācijas darba speciālists
- pētnieks
- cits

Papildu intervijas ar četrus muzeju vadītājiem

Andrejs Beļinskis,
Rīgas Motormuzeja
vadītājs

Kristīne Skrīvere,
Cēsu Vēstures un mākslas muzeja direktore

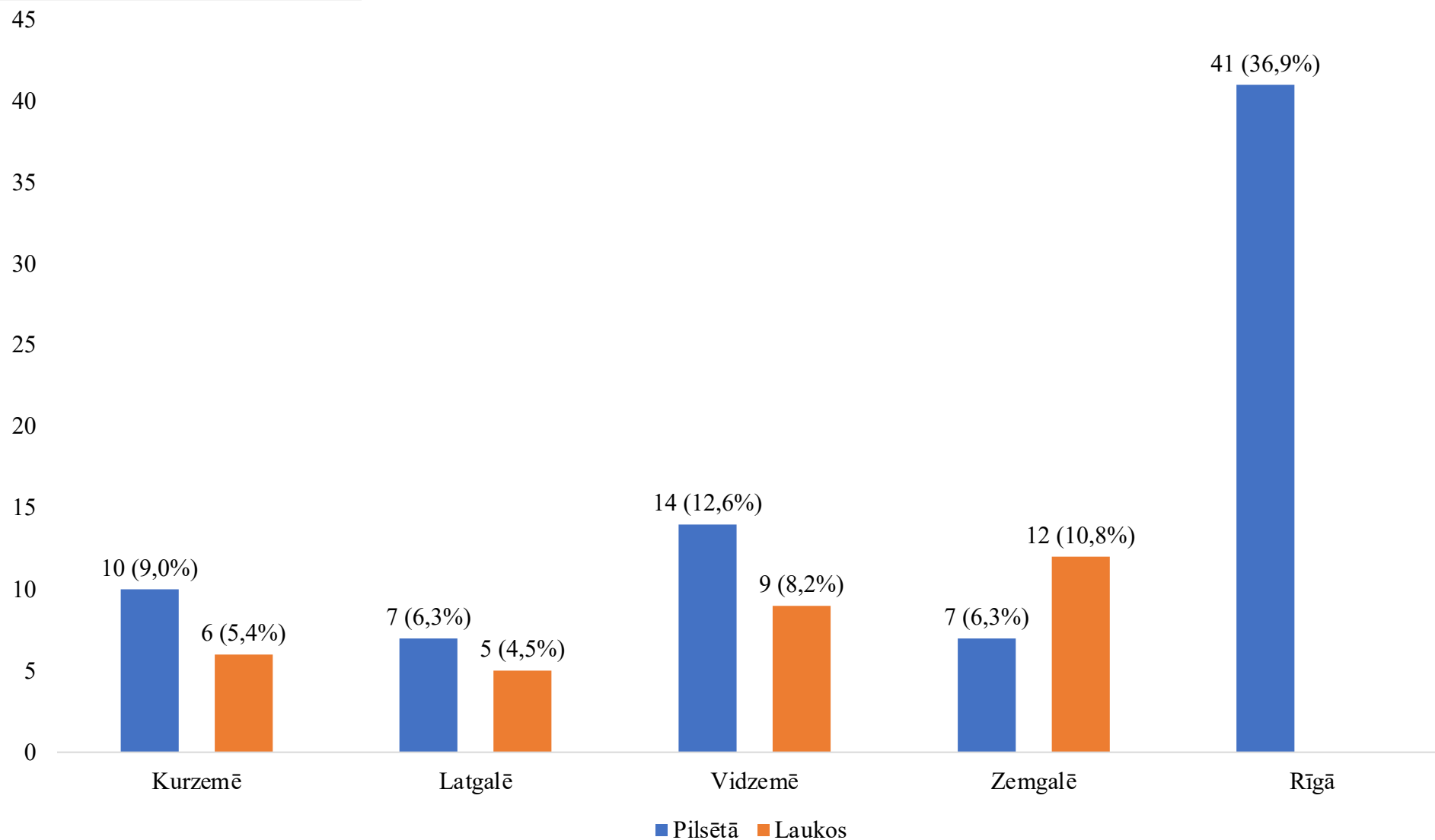

Inta Deksnē,
Franča Trasuna muzeja «Kolnasāta»
krājuma glabātāja

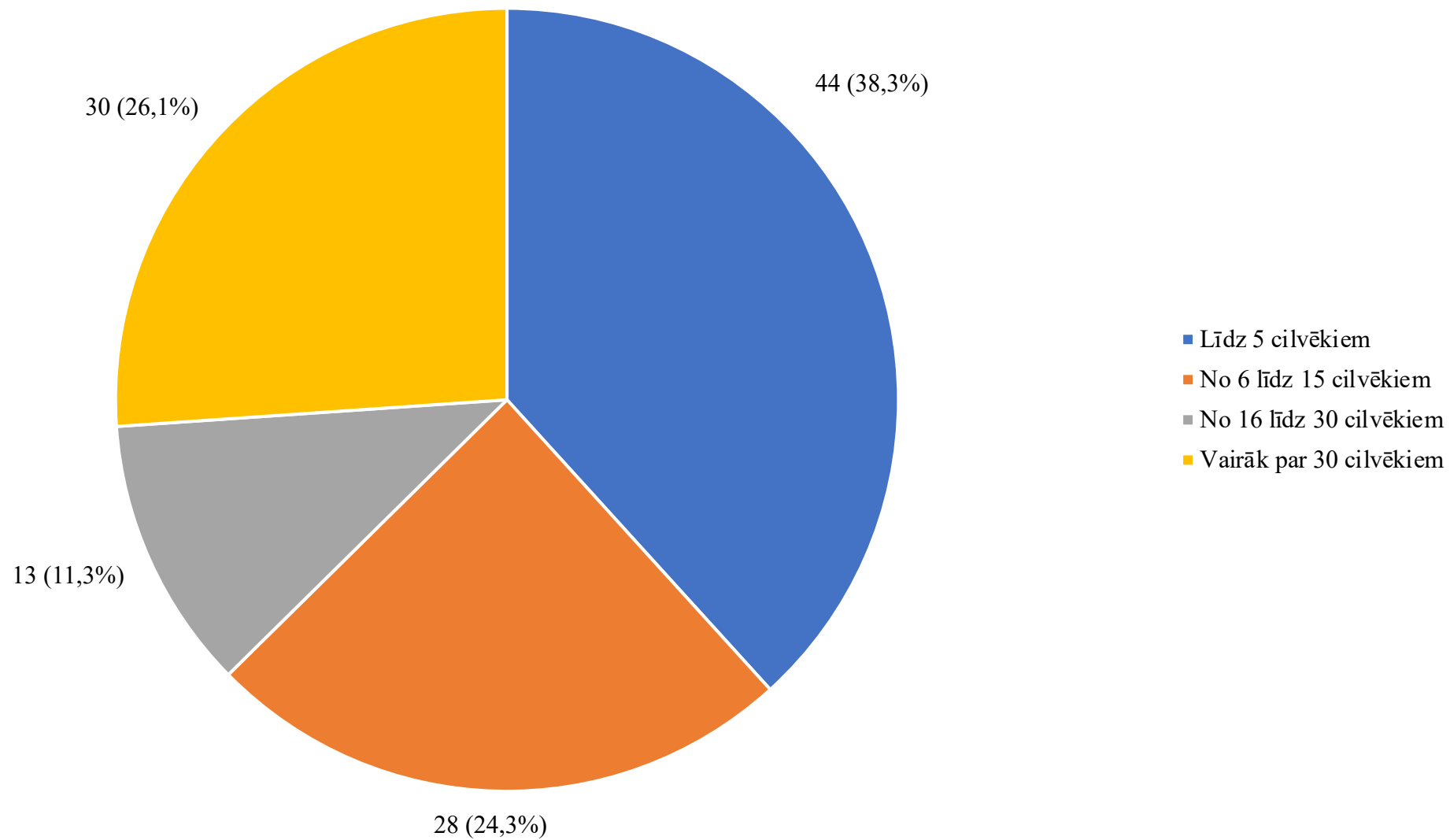

Liene Johansone,
Olaines Vēstures un mākslas muzeja direktore

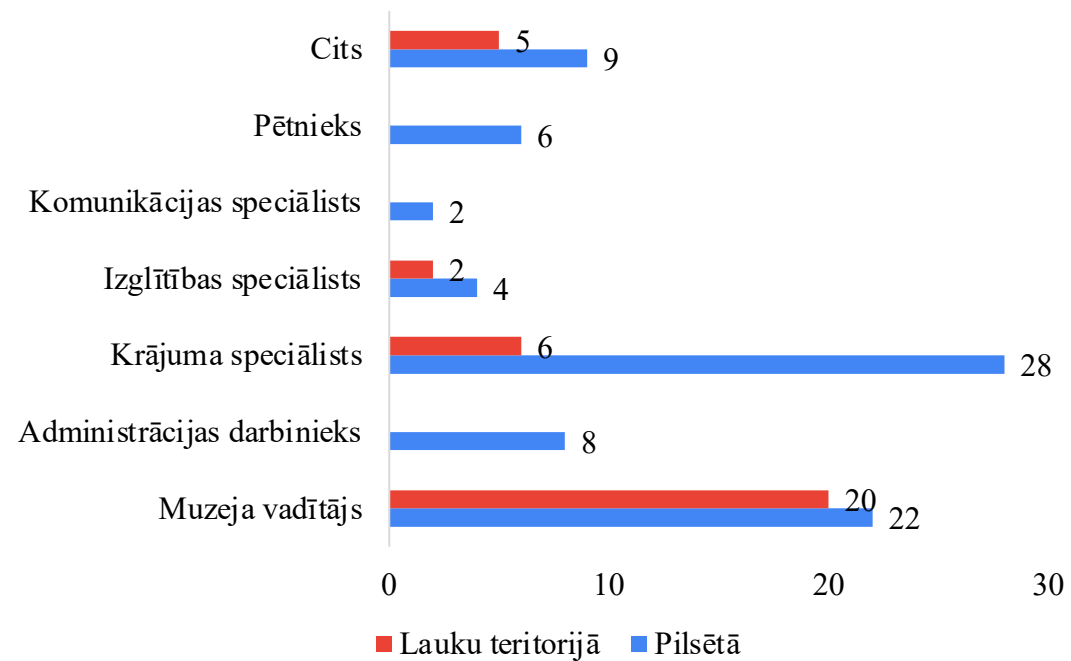
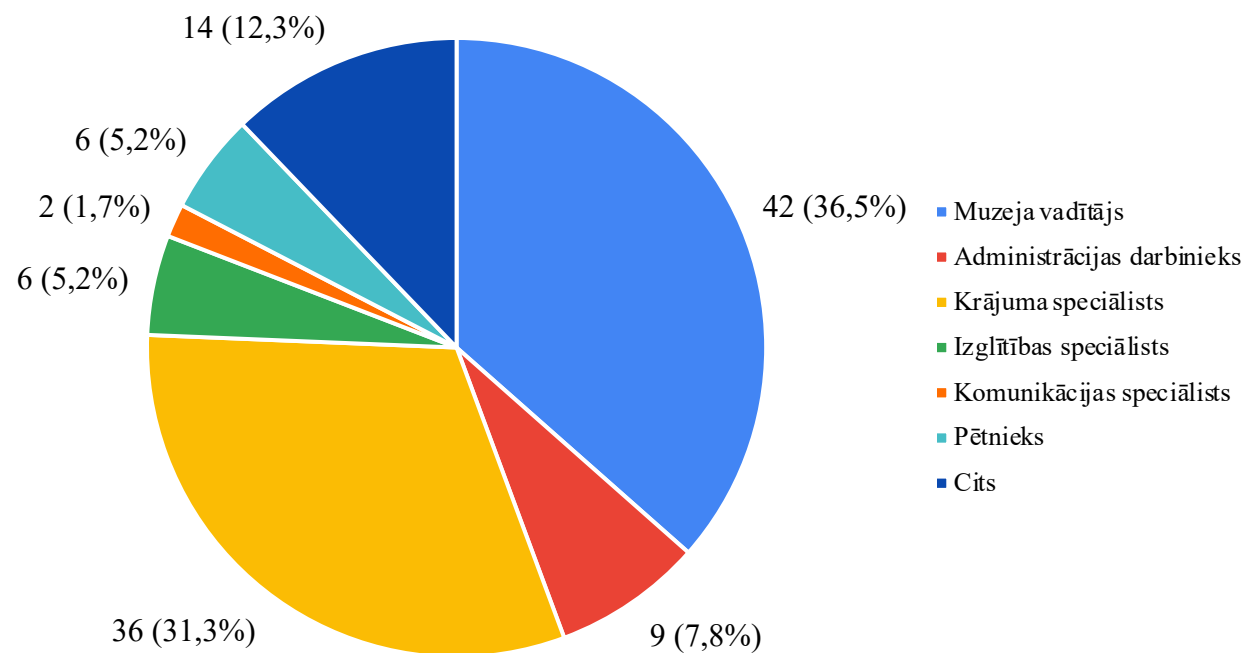
Kur atrodas Jūsu muzejs?

Cik darbinieku strādā Jūsu muzejā?

Kāds ir jūsu amats muzejā?

Darbs un sadzīve birojā, organizatoriskās un administratīvās aktivitātes

Vai ierobežojat papīra patēriņu ikdienas darbā?

Kas tiek printēts un kādām vajadzībām?

Vai kā alternatīva papīram tiek lietoti elektroniskie formāti? Ja jā, kādos gadījumos?

Tas atkarīgs no katra darbinieka ieradumiem un attieksmes, jo muzejā nav stingru nosacījumu par resursu ierobežotu patēriņu

- Izmantojam elektroniskos formātus: failu mape, kas pieejama visu darbinieku datoros, google disks dokumentu labošanai/papildināšanai, dokumentu vadības sistēma "Lietvaris", elektroniskie paraksti, kas mazina nepieciešamību printēt dokumentus
- 50:50 - joprojām daudz printējam, taču pedomājam
- Elektroniski notiek dokumentu aprīte ar grāmatvedību
- Drukājot nereti tiek izmantots jau vienreiz lietots papīrs (otra puse)
- Elektroniskie formāti tiek lietoti minimāli, papīra patēriņš ir liels
- Visvairāk papīrs tiek tērēts grāmatvedībā, jo papīra izdrukas joprojām prasa grāmatvedības darbības regulējums
- Printējam dokumentus - aktus par priekšmetu pieņemšanu muzejā un līgumus, kā arī inventāra grāmatu, atskaitei un darba plānus, izstāžu plānus, muzeja krājuma priekšmetu kartītes
- Printēti tiek materiāli rediģēšanai (iesniegšanai publikācijām, teksti izstādēm)
- Aicinām darbiniekus lietot informāciju elektroniski – e-pastā pārsūtīt vai ievietojot *online*, lai visi to varētu apskatīt. Piemēram, dienas, mēneša plāni; grafiki

Sarunās ar muzejiem atklājies, ka dažkārt eParakstu sadarbībās ar citiem liedz lietot tas, ka partneris neizmanto eParakstu. Tāpēc aiciniet savus sadarbības partnerus izveidot eParakstu un dariet to paši. Tas ne tikai ietaupīs papīra ražošanā neieciešamos vides resursus un mazinās ražošanas laikā radīto piesārņojumu, bet arī

- ietaupīs Jūsu laiku
- ietaupīs vietu muzeja plauktos un atvilktnēs.

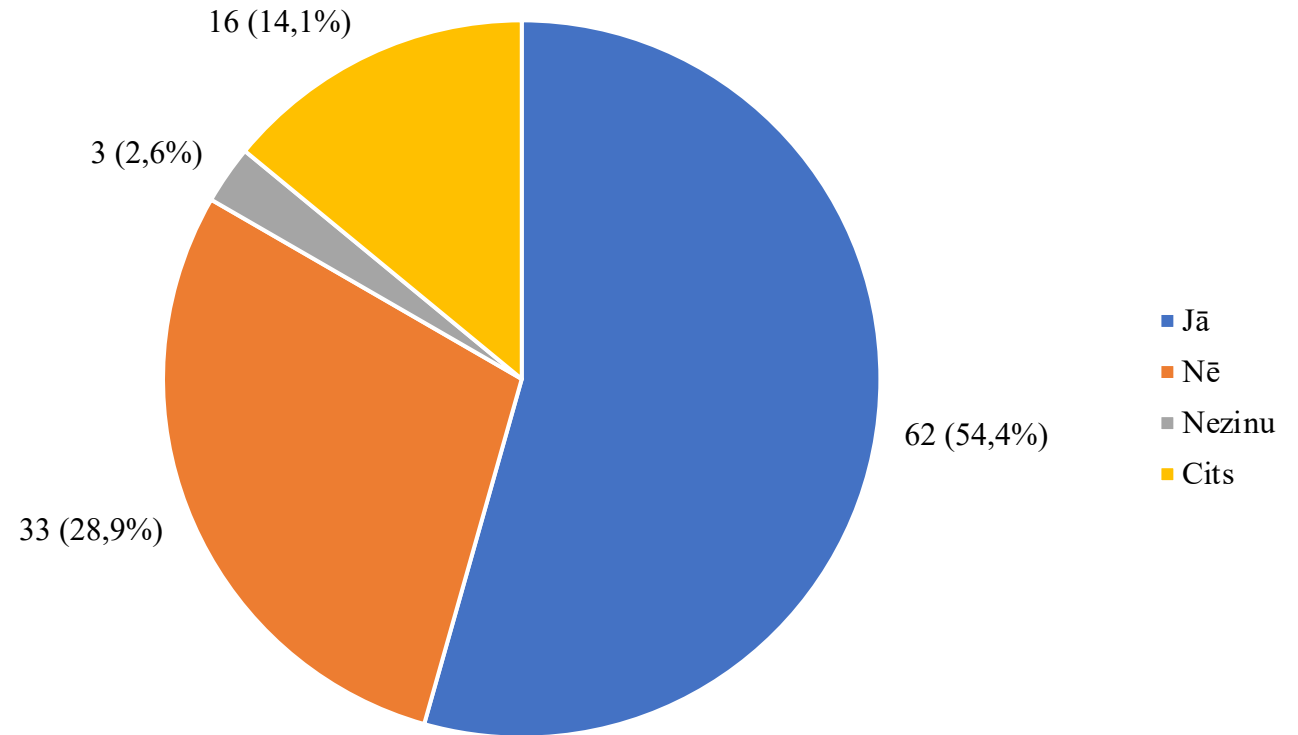
Ja tomēr kaut kas jādrukā, izmantojiet papīru ar FSC sertifikātu, kurš nu jau ir ļoti pieejams arī Latvijā. FSC sertifikācija nozīmē, ka papīrs ražots no koksnes, kas nākusi no ilgtspējīgi apsaimniekotiem mežiem.

Vai izmantotais papīrs tiek šķirots vai nodots pārstrādei?

No brīvās formas atbildēm («Cits»)

- Man personīgi ir atsevišķa kaste izlietotajam papīram, bet apkopējas nešķiro un pārējie kolēģi arī ne
- Izmantotā papīra nav tik daudz, lai šķirotu
- Visi liekie papīri tiek izmantoti muzeja krāšņu iekurināšanai, neviens papīrs nenonāk atkritumos
- Viss pētnieciskais darbs tiek fiksēts elektroniski un ļoti izvērtēta nepieciešamība printēt. Tāpat izstāžu plāni tiek veidoti elektroniski
- Esam izveidojuši muzejpedagoģisko programmu, kurā pārstrādājam papīru otrreizējai lietošanai

Atbildes par šķirošanu rāda, ka muzeji dodas aprites ekonomikas virzienā. Pamatsoļi ir:

- Rūpīgi apdomāt jaunu materiālu izmantošanas nepieciešamību,
- Atkārtoti izmantot jau esošo materiālu,
- Pēdējais solis – šķirošana.

Daudzi muzeji izmanto maz papīra. Tā ir laba ziņa.

Tāpat daļa papīru izmanto atkārtoti – raksta uz abām pusēm, izmanto papīru savās izglītības aktivitātēs un pasākumos.

Tomēr, ja papīra ir daudz, bet tas netiek šķirots, vērts apdomāt šķirošanas iespējas.

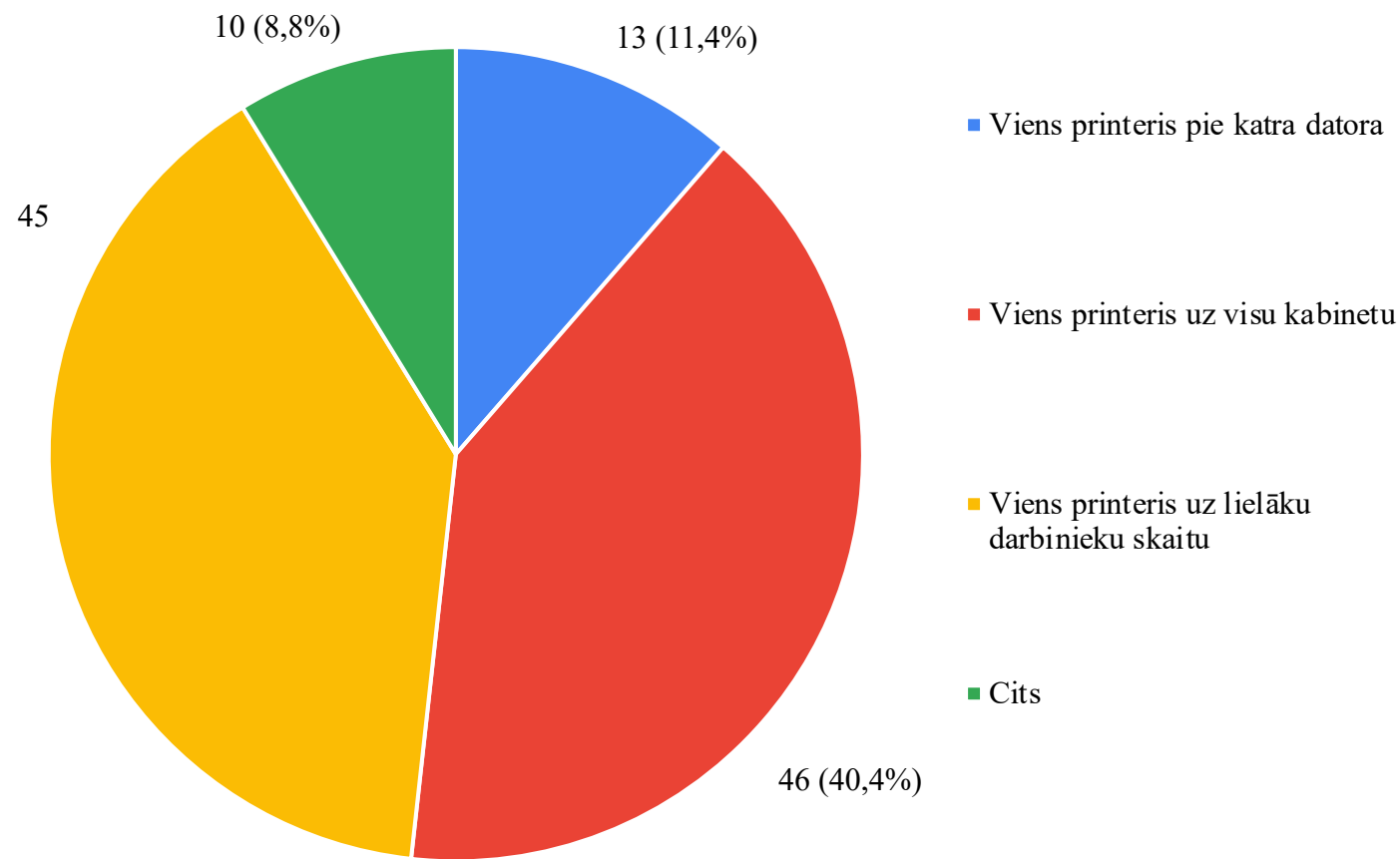
Ja ar atkritumu apsaimniekotāju noslēdz līgumu par sadzīves atkritumu (parastie atkritumi) izvešanu, šķirotos (piemēram, papīra) atkritumus izved bez maksas. Ja papīrs sastāda būtisku daļu no muzeja saražotā atkritumu daudzuma, šķirošana var būtiski samazināt rēķinu par izvestajiem atkritumiem.

Sazinieties ar savu atkritumu apsaimniekotāju, lai uzzinātu, kas jādara, lai pieteiktu atkritumu šķirošanu!

Cik daudz printeru tiek lietots darba vietās?

No brīvās formas atbildēm («Cits»)

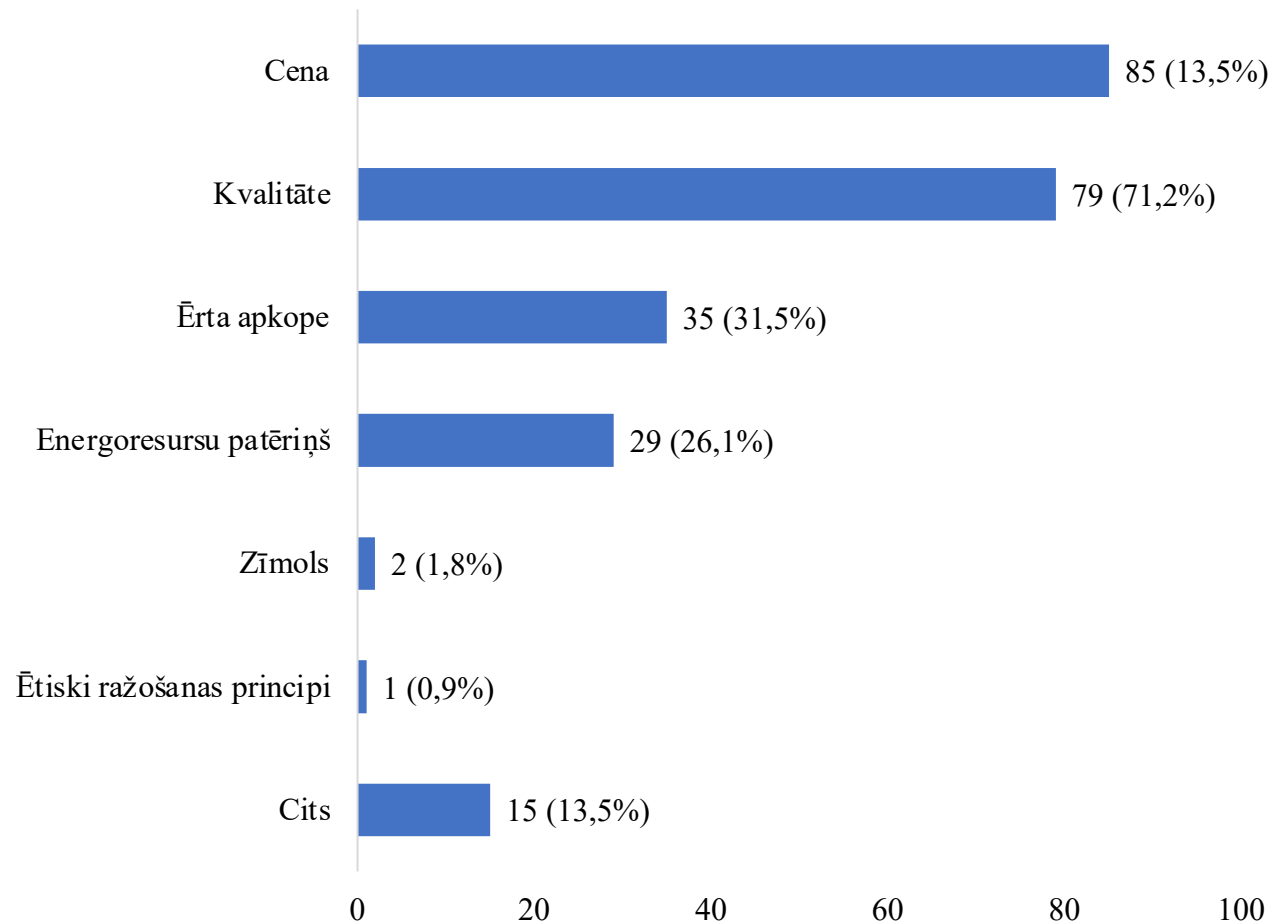
- Viens printeris uz visu muzeju (līdz 5 darbiniekiem)
- Tā kā institūcija ir liela, situācija biroja telpās ir atšķirīga, atkarībā no veicamo pienākumu specifikas. Lielākoties, viens printeris ir saslēgts ar vairākiem datoriem (vairāk par 30 darbiniekiem)

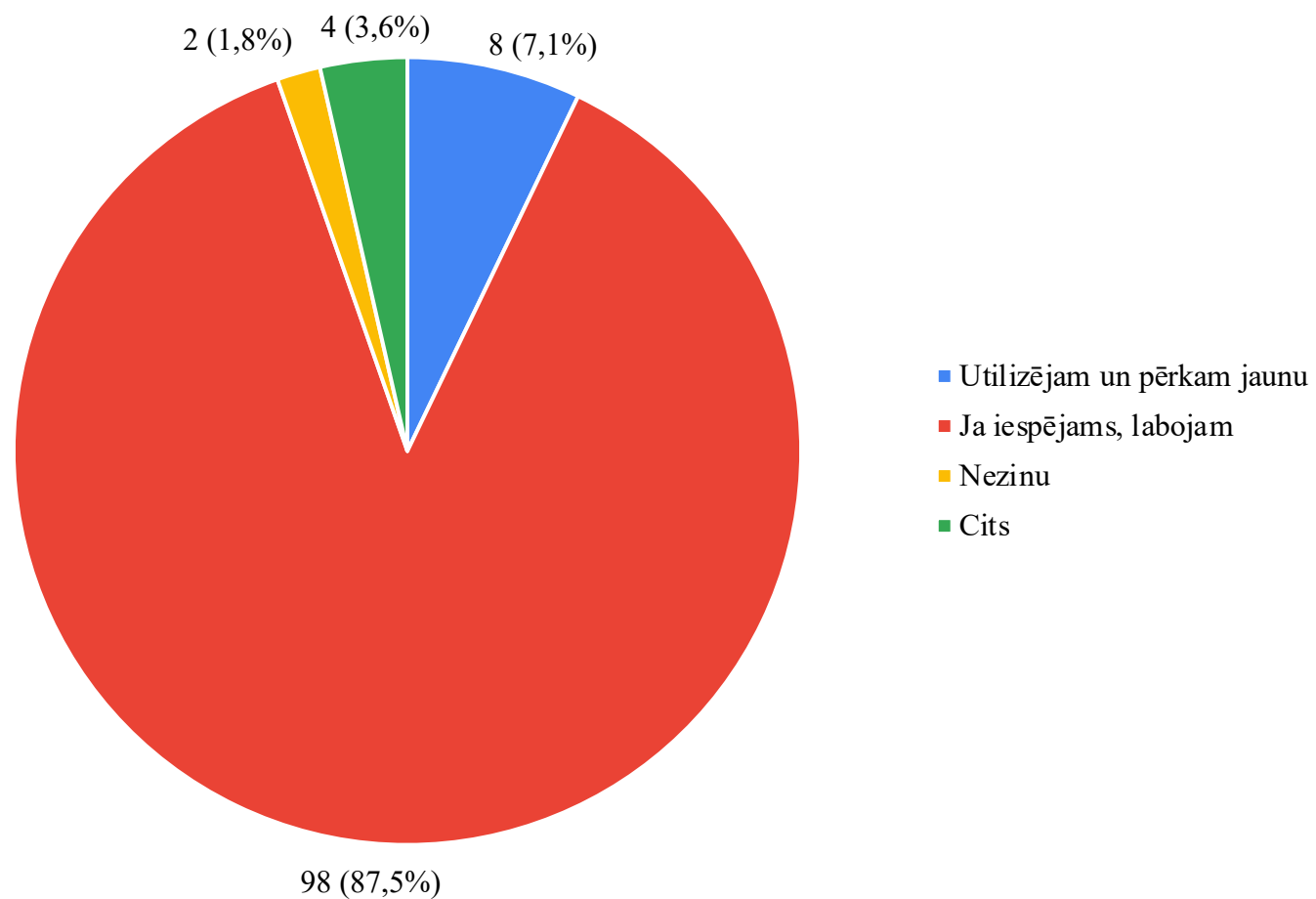
Kuri no šiem faktoriem tiek ņemti vērā, iegādājoties jaunas elektriskās iekārtas?

No brīvās formas atbildēm («Cits»)

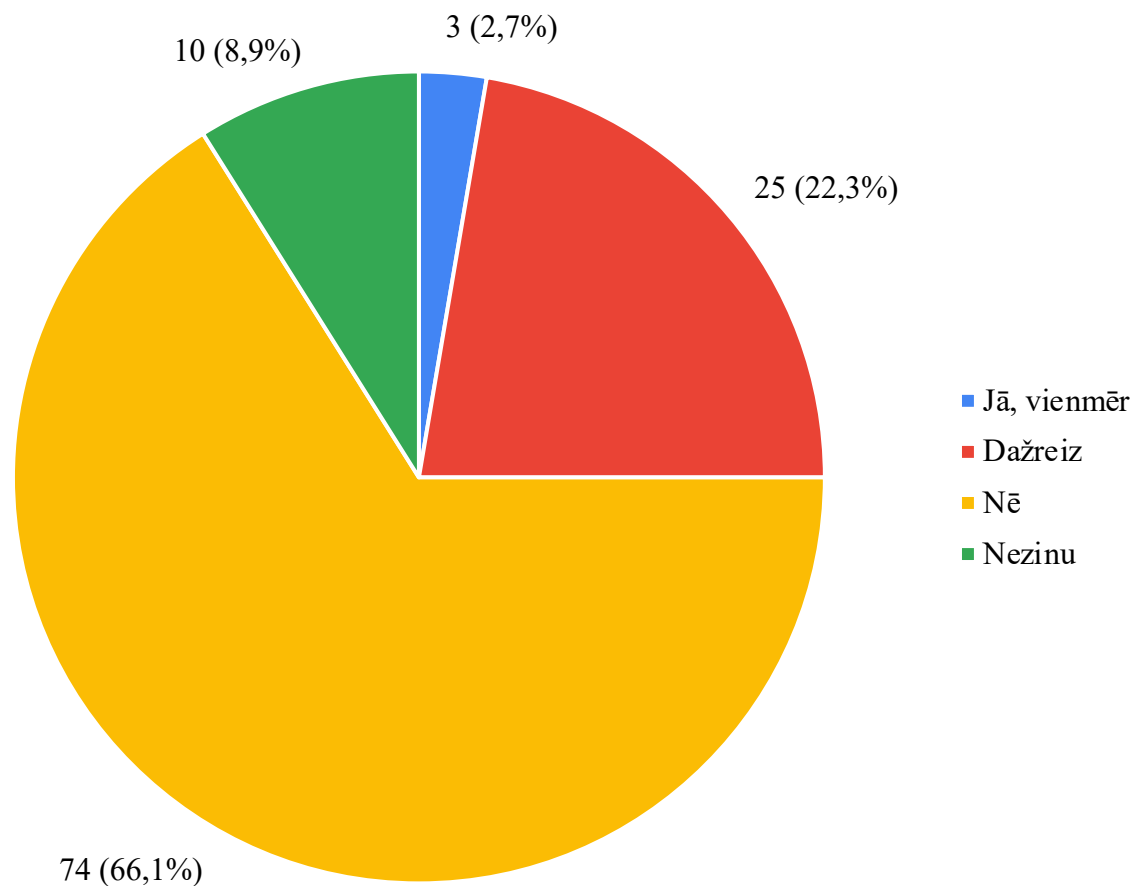
- Mēs paši neizvēlamies
- RD interneta tehnoloģiju sistēma nodrošina šo pakalpojumu un iestādei pašai ir maz iespēju to ietekmēt, tik vien kā izvēlēties no piedāvātā saraksta
- Noteikti, ka ētiski ražošanas principi ir pēdējais, par ko domājam
- Cenšamies dabūt norakstītu tehniku no savas ministrijas
- Datorspeciālista ieteikums

Kā rīkojaties, ja elektriskā iekārta sabojājusies?

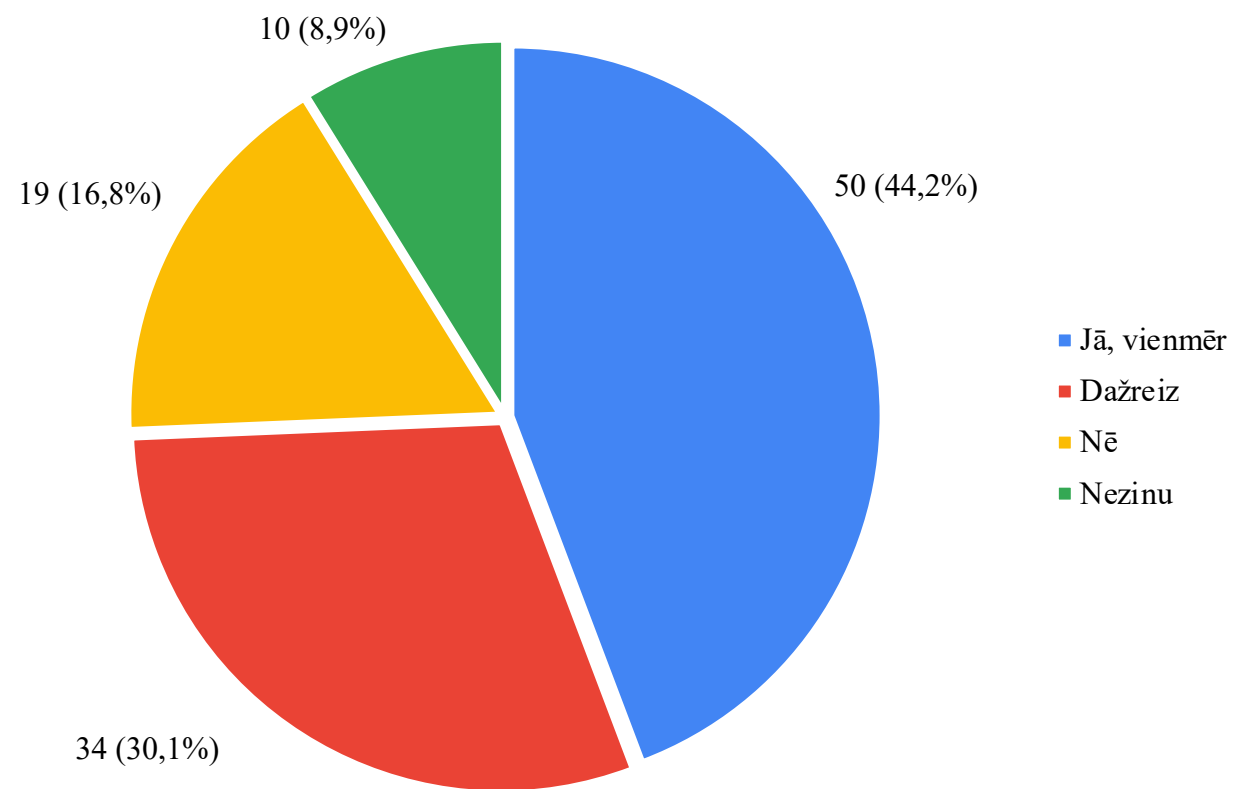
Vai, iegādājoties elektrotehniku, apsverat iespēju iegādāties jau lietotu?

Rīgas Motormuzeja pieredze:

Darbiniekiem lietošanai iegādāts kvalitatīvs kafijas automāts. Atrasta firma, kas tirgo mazlietotu šādā veida tehniku par daudz lētāku cenu nekā, ja pirktu jaunu

Vai izmantojat iespēju printeru kārtidžus uzpildīt atkārtoti?

Jaunas elektrotehnikas ražošana saistāma ne tikai ar jaunām CO2 emisijām, bet arī ar dažādu metālu ieguvu, kas visbiežāk notiek valstīs, kur vides prasības ir vai nu vārgas, vai arī tās vienkārši netiek pildītas. Tāpat tas var būt saistīts ar piespiedu (arī bērnu) darbu.

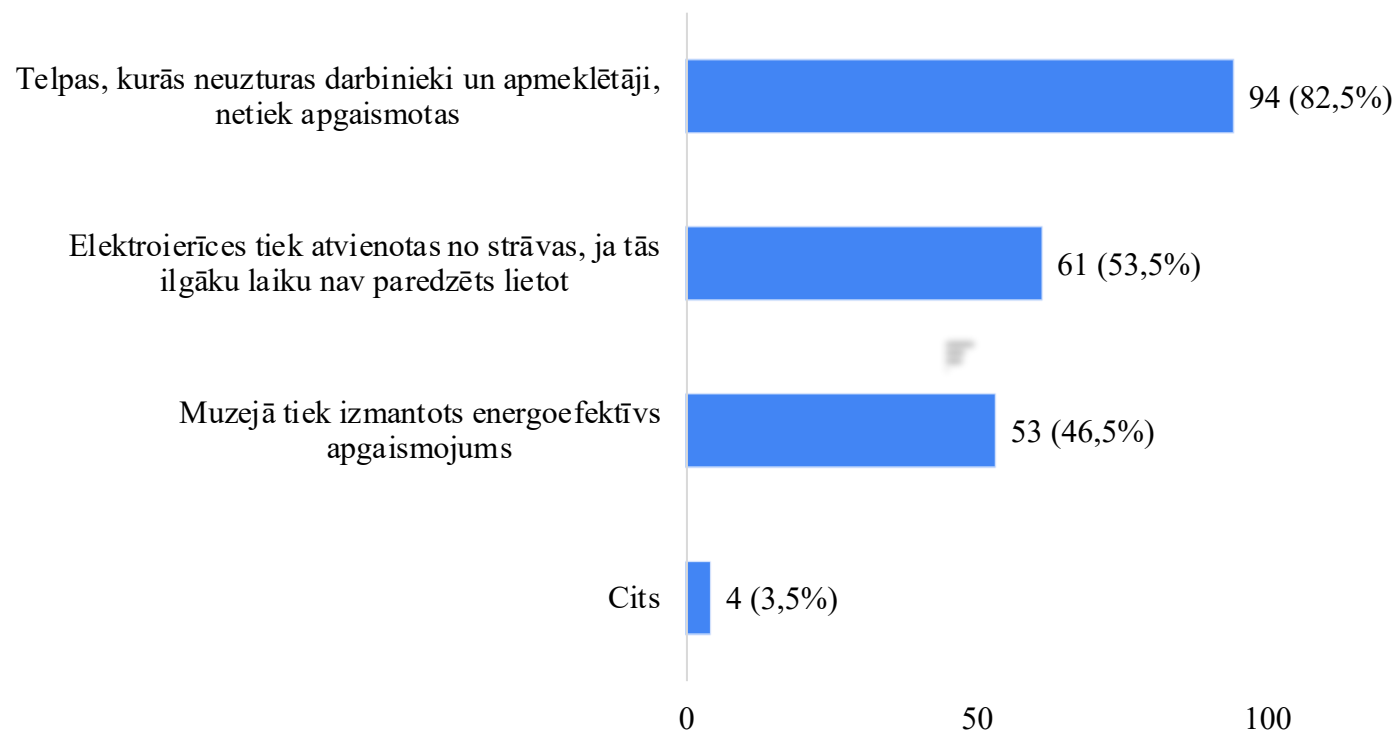
Tāpēc ļoti svarīgi tehniku mainīt pēc iespējas retāk.

Ja iespējams to labojiet.

Ja iespējams iegādāties lietotu, iegādājieties lietotu.

Ja uzņēmums, kas teorētiski varētu mainīt kārtidžus, nevēlas braukt uz Jūsu muzeju, kas, iespējams, atrodas tālu no pilsētas, paaugstināties –
varbūt kāds no darbiniekiem brauc uz pilsētu un var aiziet uz kantori, kas maina kārtidžus.

Vai pārdomāti patērējat elektroenerģiju?

No brīvās formas atbildēm («Cits»)

- Ar elektrības taupīšanu īpaši labi neveicas
- Sekojam līdzi patēriņam un samaksai; tiek skatīts katrs patēriņa pieaugums
- Esošo ierīču energopatēriņš ir standarta, cita lieta, ka to varētu ekonomēt, izslēdzot apgaismojumu kabinetā, kad to īslaicīgi visi ir pametuši...

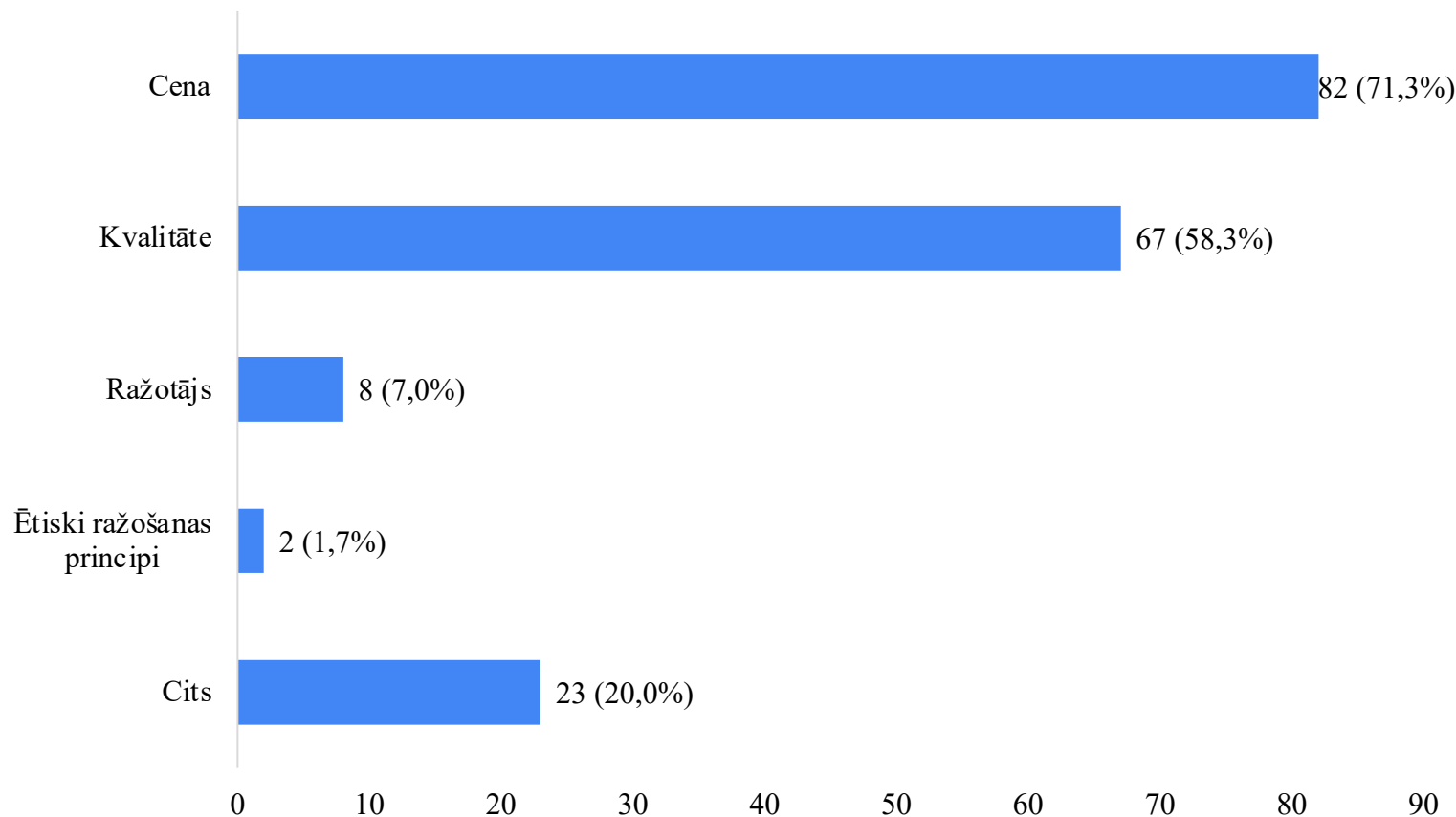
Elektrību iespējams ietaupīt:

- Izvēloties energoefektīvu apgaismojumu (LED spuldzes);
- Neatstājot elektroierīces gaidīšanas režīmā (labs palīgs – pagarinātājs, kuru ar vienu pogu iespējams atslēgt);
- Tējkannā sildīt tikai tik ūdeni, cik nepieciešams;
- Elektrisko telpu sildītāju nenovietot tieši tur, kur ieplūst vēss gaiss (piemēram, pie durvīm);
- Ledusskapi novietojot aptuveni 10 cm no sienas, ne tiešā radiatoru, sildītāju, plīts tuvumā.

Regulāri atkausēt;

- Regulāri pārbaudot/mainot putekļsūcēja filtrus un maisiņu.

Kuri no šiem faktoriem tiek ņemti vērā, iegādājoties jaunas mēbeles muzejam?

No brīvās formas atbildēm («Cits»)

- Izvēlamies Latvijas preci RKF (*vietējais ražotājs «Rīgas krēslu fabrika»*)
- Birokrātiskie ierobežojumi, kas ierobežo, no kā ir iespējams iegādāties
- Izmantojam mēbeles, kas ir kvalitatīvas un labā stāvoklī, bet citām iestādēm vairs nav vajadzīgas, jo iepirkta jaunas
- Muzejā jaunas mēbeles netiek iegādātas

Rīgas Motormuzeja pieredze:

Pēc muzeja ēkas renovācijas pārņemtas CSDD lietotās biroja mēbeles. Tās kā ļoti kvalitatīvas iegādātas pirms daudziem gadiem, labi saglabājušās un nav zaudējušas ne funkcionalitāti, ne arī cienījamu izskatu

Olaines Vēstures un mākslas muzeja pieredze:

Muzejā iekārtota sanāksmju un viesu pieņemšanas telpa ar 20. gs. 70. gadu dzīvokļa interjeru, kam mēbeles ziedojuši pilsētas iedzīvotāji

Kā notiek biroja tehnikas, nolietoto mēbeļu utilizācija?

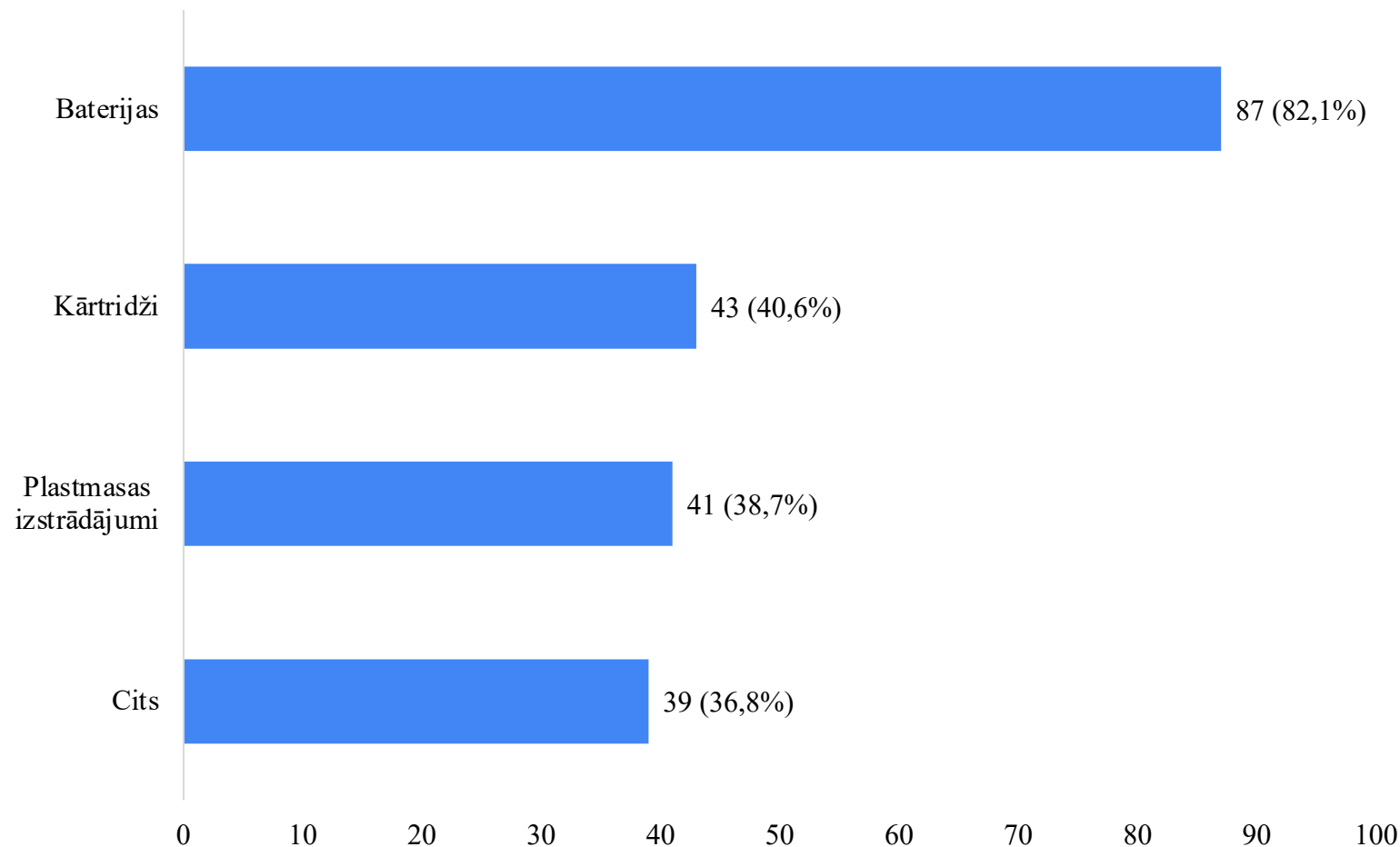
- Vecās mēbeles tiek pielāgotas citām muzeja vajadzībām
- Nezinu, bet šķiet, ka tiek glabāts viss un ļoti ilgi, ja nu noder...
- Muzejā ir krāsns apkure, ko var – dedzinām
- Mēbeles piedāvājam pašvaldības sociālā dienesta un aprūpes centra vajadzībām, kā arī privātpersonām, ja nav nepieciešamas citām pašvaldības iestādēm
- Tiek sastādīts defektācijas akts, pēc tam nododam tiem, kuri varētu turpināt lietot (piemēram, mēbeles)
- Apzinām cilvēkus/organizācijas lai noskaidrotu, vai kādam varētu noderēt kaut kas no tā, ko plānojam utilizēt
- Lielākoties saglabājam detaļām citas tehnikas salūšanas gadījumā

Nekādā gadījumā mēbeles pēc to darba mūža beigām nevajadzētu dedzināt. To sastāvā ir lakas, krāsas, dažādi pildījumi, kas var būt veselībai kaitīgu dūmu pamatā.

Sazinieties ar savu atkritumu apsaimniekotāju – daļa no tiem laiku pa laikam rīko bezmaksas lielpabeilgabarīta tehnikas savākšanas akcijas.

Izmantojiet šo iespēju un neapdraudiet savu un apkārtējo veselību!

Kuri biroja atkritumi tiek šķiroti un nodoti pārstrādei?

Neko nešķiro – 8 atbildes, no tām 6 pilsētās

No brīvās formas atbildēm («Cits»)

- Atkritumu ir ļoti maz
- Mums ir atsevišķs kontainers gan makulatūrai, gan plastmasai, gan stiklam, bet atkritumu šķirošana ir uz katra paša sirdsapziņas, un kabinetos to dara maz, jo iekšelpās ir tikai nešķiroto atkritumu grozi

Rīgas Motormuzeja pieredze:

Kabinetos zem darba galdiem nav atkritumu grozu – nepieciešamība piecelties un pamest darba vietu, lai izmestu kādu nieku, samazina atkritumu ražošanu

Ja darbiniekiem zem galda ir savi atkritumu konteineri, tas būtiski samazina vēlmi šķirot, jo vieglāk izmest atkritumus, nekur neejot, nevis iet uz konteineriem koridorā.

Lai uzlabotu šķirošanas rādītājus, jāatbrīvojas no personīgajām atkritumu tvertnēm.

Kā izvēlaties kancelejas preces biroja darbam?

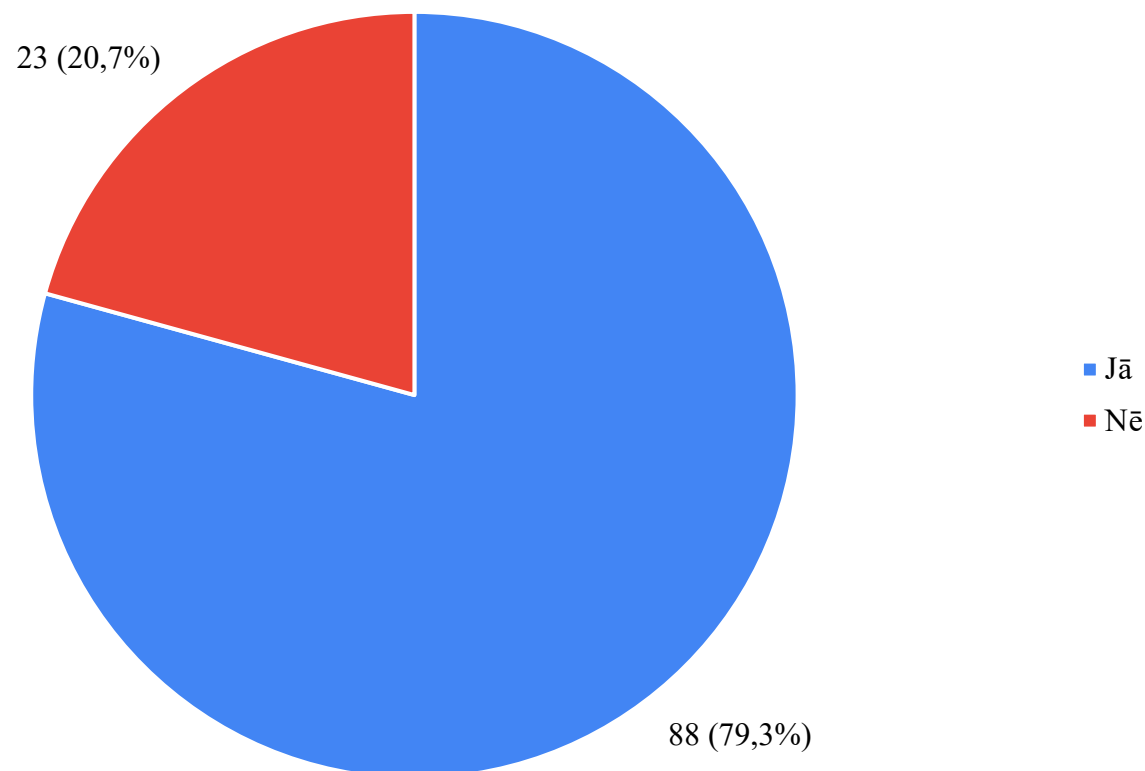
Vai bieži lietojat plastmasas „kabatiņas” dokumentiem, vai, cik iespējams, izvairāties no to lietošanas? Vai lietojat tās atkārtoti?

Lietojam atkārtoti. Visumā mēs domājam zaļi un cenšamies videi nenodarīt pāri. Vienu gadu bija konkurss kolektīvā par zaļāk domājošo kolēģi

- Piezīmes rakstām uz lietotu papīru otrām pusēm
- Pērkot kancelejas preces izvēlamies lētāko piedāvājumu
- Piezīmes veicam elektroniskajā plānotājā vai uz izmantota papīra, reti uz līmlapiņām
- Izvēlamies pēc iespējas kvalitatīvas, bet mums ir iepirkums un jāņem preces kādas viņi piedāvā - bieži vien nav izvēles
- Kancelejas preces skatām pēc attiecības cenā un kvalitātē, bet daudz kas ir arī sadāvināts, tādēļ varam iztikt bez biežas iegādes
- Papīra dokumentācija tiek iesieta cietos vākos vai uzglabāta reģistros. Plastmasas kabatiņas, izmantoju veidojot iekšējo uzzīņu arhīvu, kurā ietilpst, piemēram, avīžraksti vai publikācijas, kuras negribas perforēt

Kad sāku strādāt muzejā konstatēju, ka ir ļoti liels plastmasas kabatiņu skaits visdažādākajās vietās. Tās apkopāju vienā mapē, kur glabājas tikai tukšās kabatiņas. Tās tiek lietotas tekošo krājuma dokumentu (pieņemšanas un deponēšanas aktu) ērtākai glabāšanai. Akta otrais eksemplārs, (kas tiek nodots deponētājam vai dāvinātājam) praktisko nolūkos tiek likts "kabatiņā". Gada beigās kabatiņas atgriežas savā mapē – to skaits ir relatīvi nemainīgs.

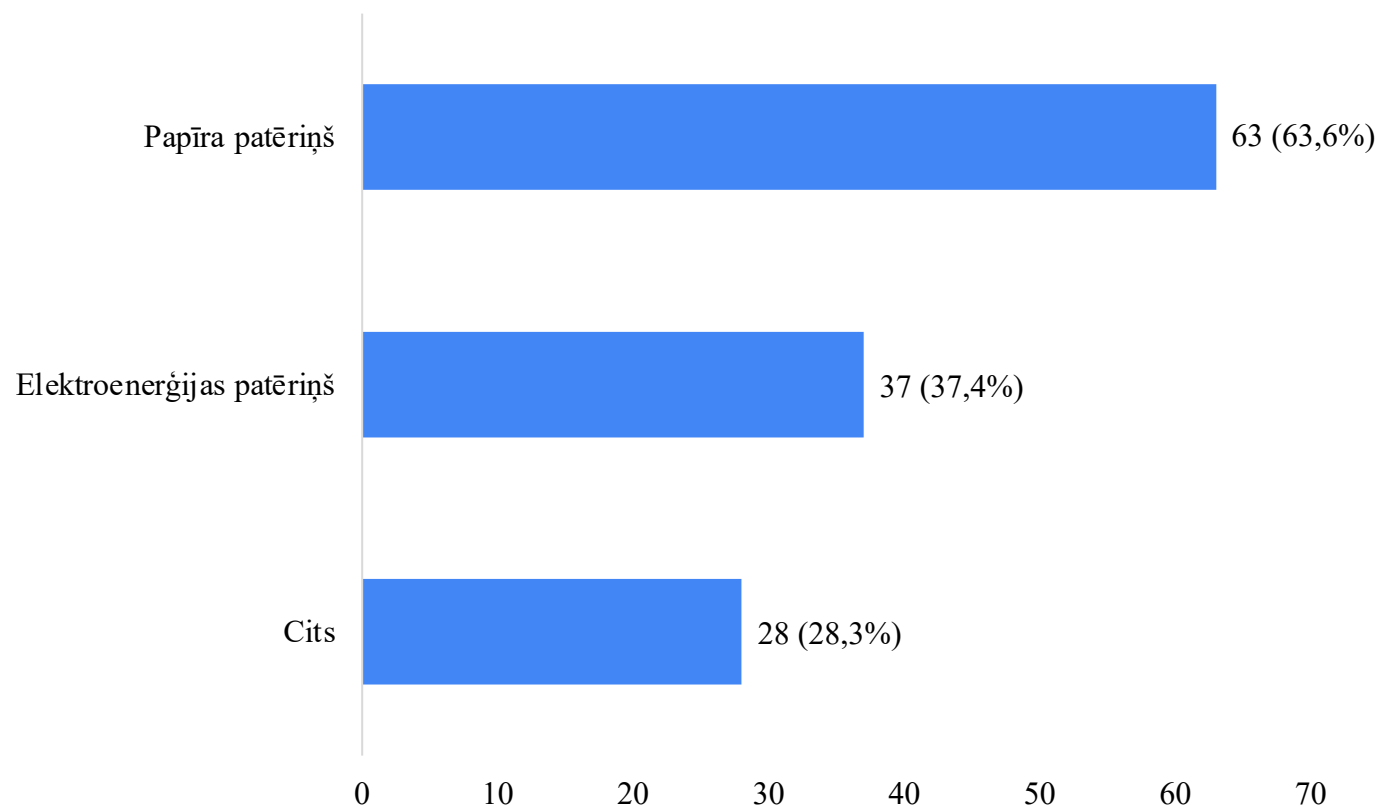
Vai ir tādas kancelejas preces, izglītības aktivitātēm iegādāti materiāli u. tml., kas krājas potenciālai atkal izmantošanai, tomēr nekad netiek izmantoti?

No brīvās formas atbildēm («Cits»)

- Neuzkrājam un nedrīkst uzkrāt
- Problēmu saskatu attiecībā uz drukātiem materiāliem – bukletiem, katalogiem u.tml. Tie muzeja plauktos krājas lielā apjomā. Darbā izmantota tiek tikai neliela daļa, pārējās grāmatas un bukleti tiek glabāti aiz pietātes pret ieguldīto darbu, autoru vai grāmatu kā tādu
- Izmantojam vēl tos materiālus, kas iekrājušies kopš padomju laikiem
- Neizmantotas darba/aktivitāšu lapas; kartona kastes; papīra atgriezumī (bet ļoti bieži tie tomēr sagaida savu pielietojumu)
- Jau divus gadus radošajās darbnīcās pārsvarā izmantojam iepriekš iekrātos materiālus, taču ir lietas, kas vēl gaida savu izmantošanas kārtu

Kuriem faktoriem no resursu patēriņa viedokļa pievēršat uzmanību, organizējot sanāksmes un pasākumus?

No brīvās formas atbildēm («Cits»)

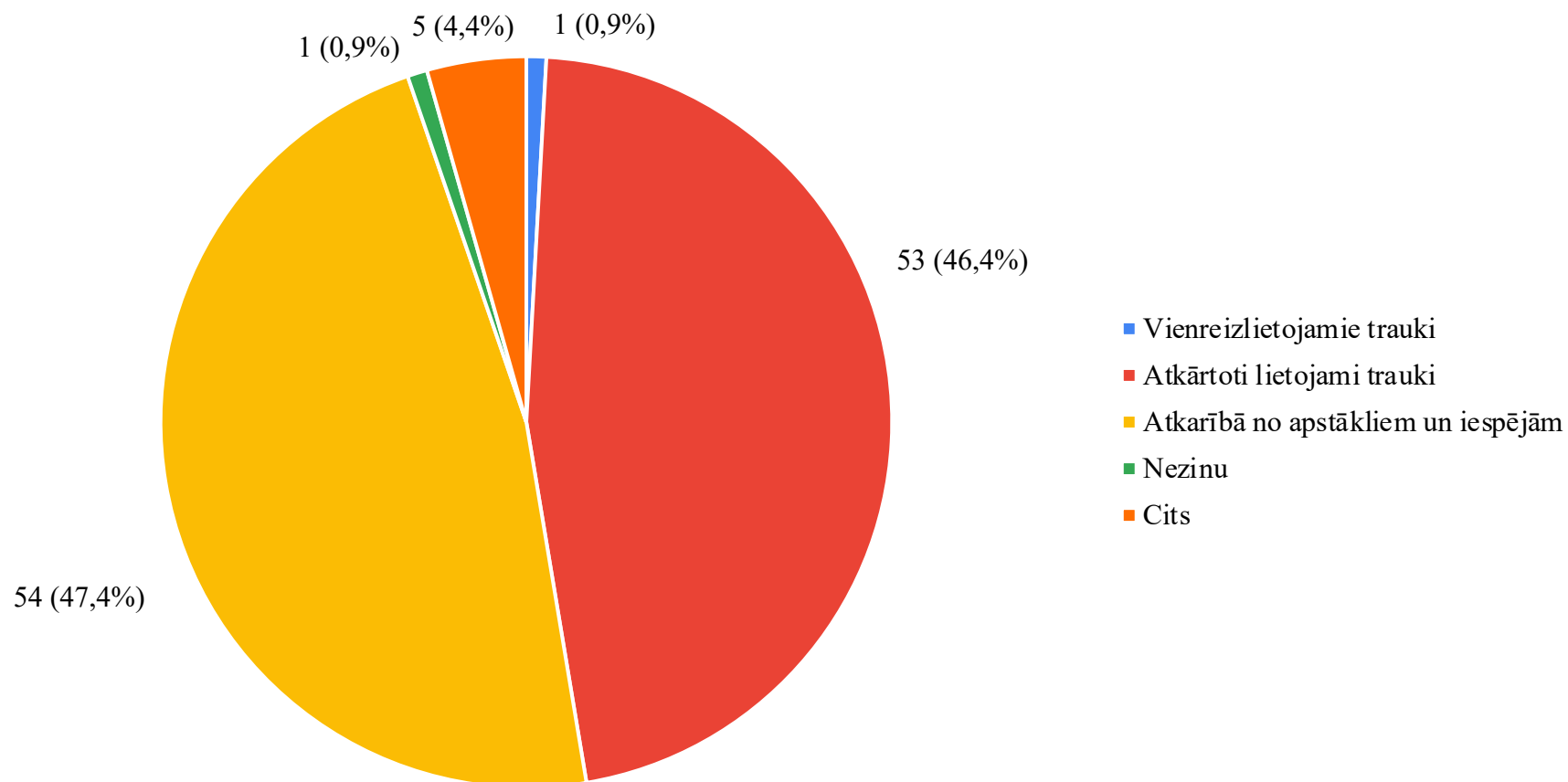
- To nevar vispār izplānot. Nesaprotam jautājumu. Tas ir nereāli. Katrā ziņā te ekoloģija nav prioritāra!
- Parasti viss tiek saplānots atbilstoši dalībnieku skaitam, tumsā nesēžam...
- Sanāksmēs mums nav daudz nepieciešams patērēt resursus – tās notiek mutiski
- Netiek pievērsta pastiprināta uzmanība tam
- Publisku, tematisku pasākumu ietvaros materiālu apjoms tiek plānots, tiek izmantotas esošās, pārpalikušās lietas. Faktors ir tas, vai mums sanāk līdzekļi iegādāties to, kas ir nepieciešams, lai pasākums notiktu
- Nevienu no minētajiem

Pasākuma ietekmes uz vidi var būt saistītas ar:

- Transportu - kā dalībnieki nokļūs pasākumā;
- Enerģijas patēriņu - apgaismošana, apskaņošana un tml.;
- Pārtiku - cik daudz un kādu pārtiku izvēlamies, cik paliek pāri un ko darām ar pārpalikumiem;
- Atkritumu radīšanu - vienreiz lietojamie trauki, norādes, programmiņas, dažādi bukleti, ielūgumi, lieki suvenīri un dāvanas.

Laikus plānojot visus četrus faktorus, iespējams būtiski samazināt savu negatīvo ietekmi uz vidi.

Kāda ir prakse, servējot ēdienus un dzērienus muzeja pasākumos?

*Kāda ir prakse, servējot ēdienus un dzērienus muzeja pasākumos?
No brīvās formas atbildēm («Cits»)*

- Iestādē ir kafejnīca, kura nodrošina ēdiena servēšanu un novākšanu, trauku mazgāšanu
- Mūsu muzejā ir uzstādījums apmeklētājiem un telpu īrniekiem – nē vienreiz lietojamiem traukiem. Arī darbinieki tos neizmanto. Apmeklētājiem vai pasākumos ar telpu īri piedāvājam trauku komplektus un galdaus
- Piknikotāji tiek aicināti neizmantot vienreiz lietojamus traukus, tos var aizņemt muzejā. Pēc pasākumiem vai piknika aicinām sašķirot atkritumus
- Izvēloties servējamus ēdienus un dzērienus, izšķirošu lomu lielākoties spēlē nevis iepakojums, bet pieejamie finanšu resursi un cena

Pasākumiem brīvdabā nebūs piemēroti trauki, kas domāti svinīgiem pasākumiem. Un otrādi

Šis ir vadības gaumes un stila jautājums, nevis zaļās domāšanas, tāpēc vienmēr viss tiek pasniegts īstos traukos ar auduma galdaus

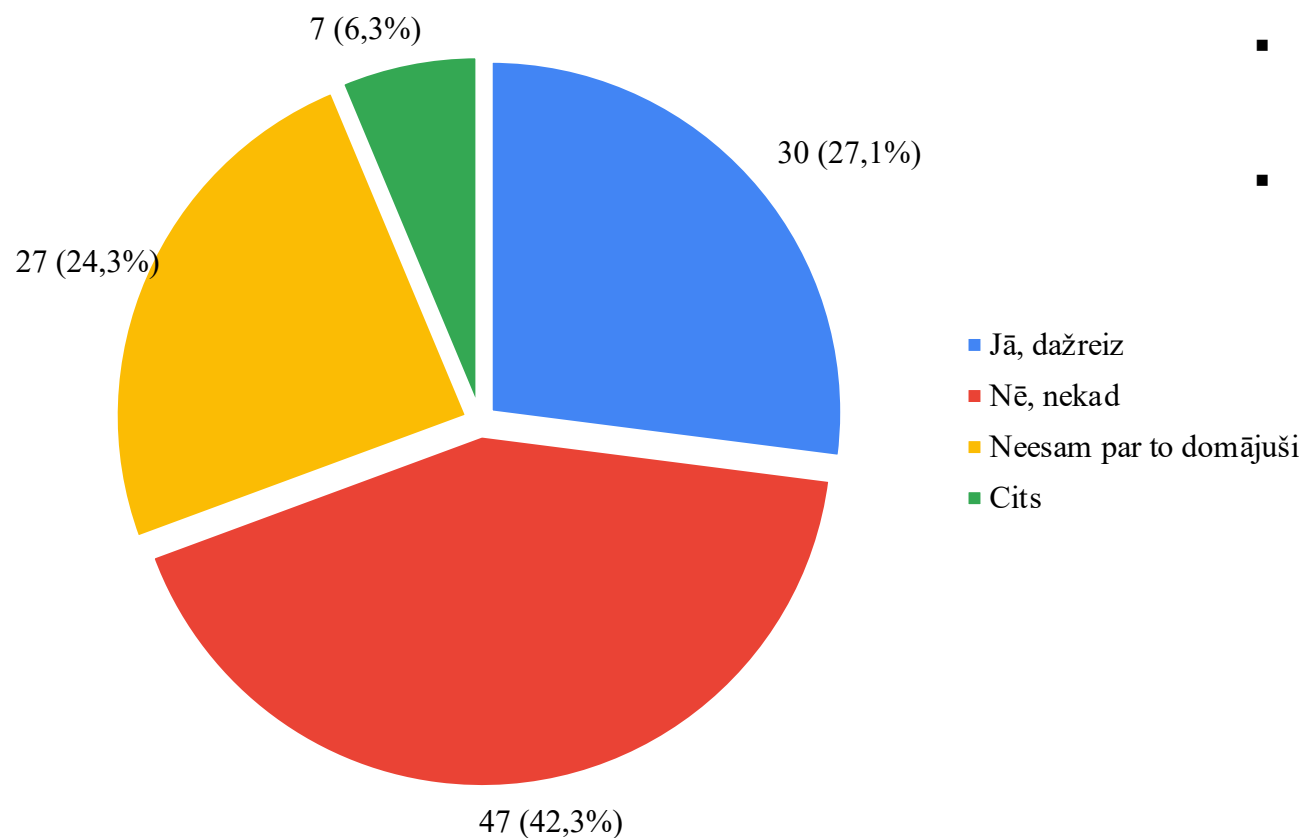
- Atsevišķās programmās, kur nepieciešamas sevišķa higiēnas prasību ievērošana vai blīvs grupu grafiks, lietojam vienreiz lietojamās, bet vidē sadalošās glāzītes
- Muzejam daudz krūžu, glāžu, kā arī trauku mazgājamā mašīna. Ar traukiem pietiek lielākajai daļai muzeja pasākumu
- Muzejam ir iepirkti labas kvalitātes trauki, ko lietojam jau 20 gadus, tāpat linu galdaus
- Savus traukus dodam arī telpu īres gadījumā uz pasākumiem, ja iespējams. Pie šāda lēmuma nonācām, redzot cik daudz vienreiz lietojamie trauki tiek izmesti ārā nometņu laikā

Svarīgi saprast, ka patiesībā nav tādu papīra krūzīšu. Arī tām ir plastmasas pārklājums.

Tāpat jāuzmanās no krūzītēm, kas it kā ir kompostējamas. Tās lielākoties var kompostēt nevis komposta kaudzē, bet industriālajās kompostēšanas iekārtās (tādas varētu būt, piemēram, atkritumu apsaimniekotāju rīcībā). Taču tas nozīme, ka šīs krūzītes būtu atsevišķi jāšķiro un pašiem jāaizved uz šo iekārtu. Vienkārši izmetot miskastē, nekādas atšķirības no «parastās» plastmasas krūzītes nebūtu.

Tāpēc netērējiet naudu dažādām «eko», «zaļajām» un tml. krūzītēm. Jēga no tā maza. Dažkārt priekšrocība var būt tā, ka šo krūzīšu ražošana rada mazāk CO2 emisiju nekā «parasto» plastmasas krūzīšu ražošana, taču būtiskāku ietaupījumu iegūsi, izvēloties dabai draudzīgāku pārtiku (mazāk gaļas, vairāk sezonālu produktu, vairāk vietējās pārtikas, rūpīgi apdomājot nepieciešamo apjomu, lai nekas nepaliktu pāri).

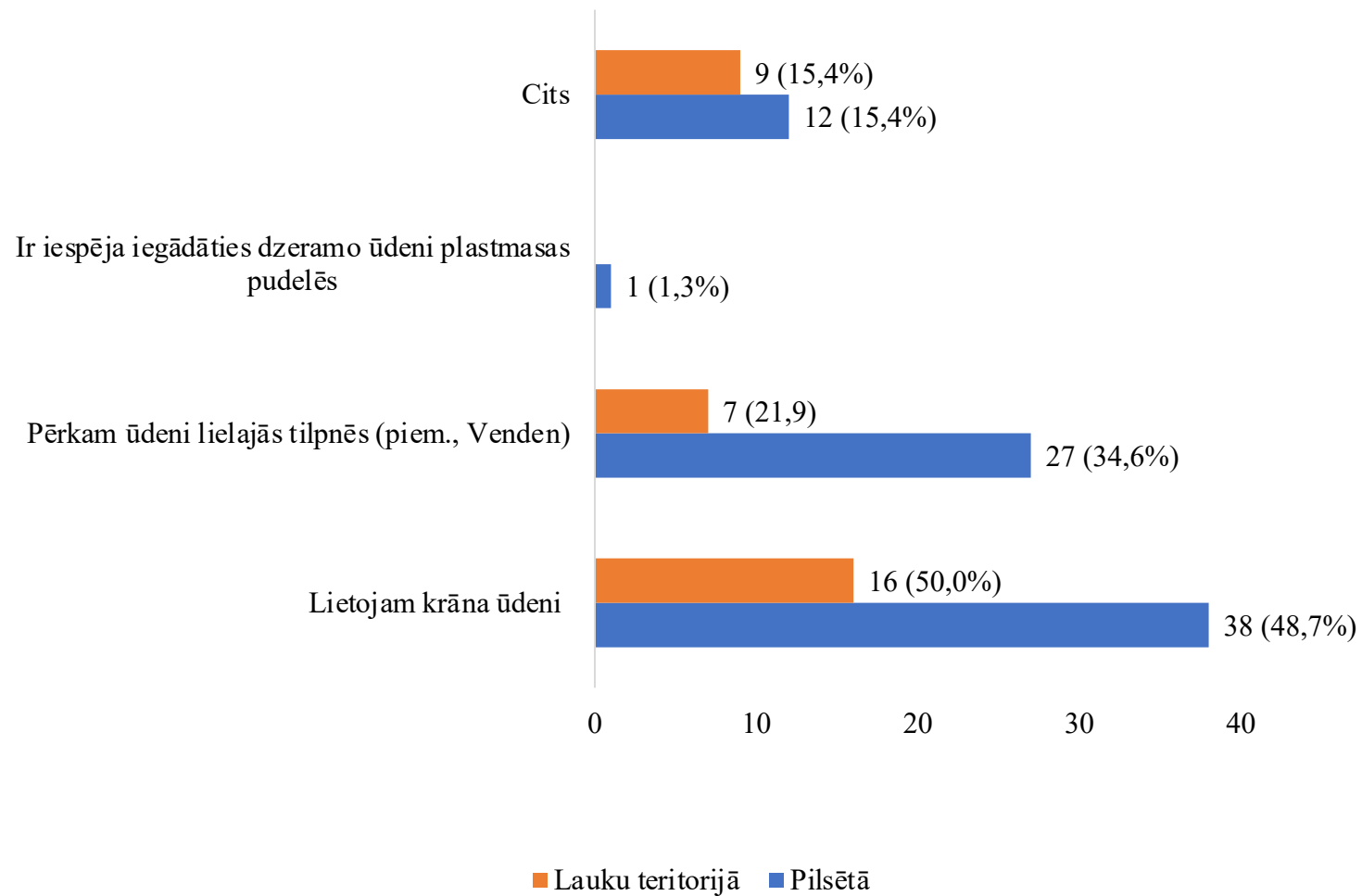
Vai, veidojot pasākumus, steigas un novēlotas plānošanas dēļ gadās iegādāties nevajadzīgas un/vai videi "nedraudzīgas" lietas?

No brīvās formas atbildēm («Cits»)

- Drīzāk tāda situācija rodas, ja ticis plānots lielāks apmeklētāju skaits, nekā ieradušies
- Pēdējos gados vairs nē. Pirms tam tā bija ar vienreiz lietojamajiem traukiem

Kādā veidā muzejā pieejams dzeramais ūdens (gan darbiniekiem, gan apmeklētājiem)?

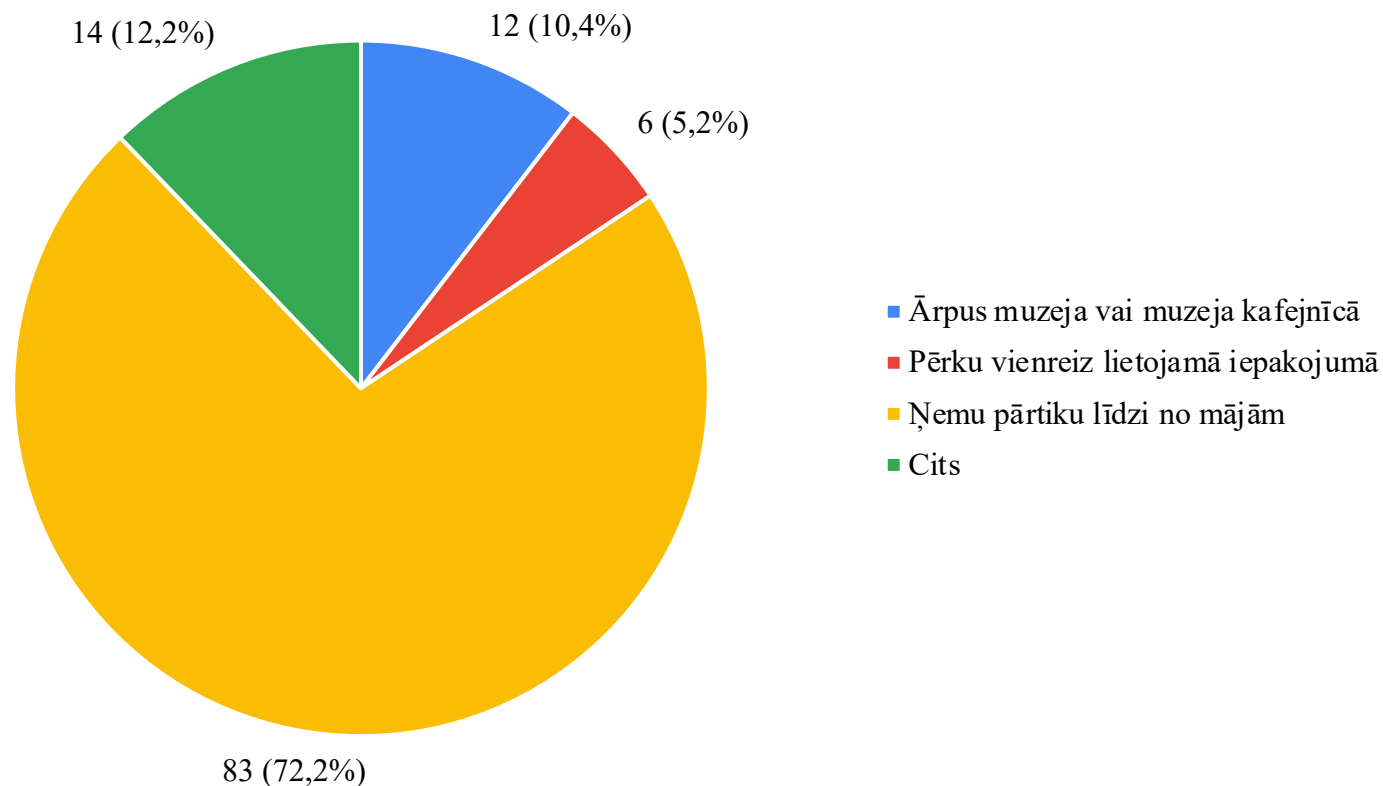
*Kādā veidā muzejā pieejams dzeramais ūdens (gan darbiniekiem, gan apmeklētājiem)?
No brīvās formas atbildēm («Cits»)*

- Pie muzeja ir avots
- Visas šīs iespējas: daļai darbinieku «Venden», daļai - vienkārši krāna ūdens, apmeklētāji var nopirkt pudelēs
- Pastāv problēmas ar kanalizācijas sistēmu, tāpēc jāiegādājas
- Akas ūdens (atrodas muzeja teritorijā)
- Darbinieki paši iegādājas ūdeni, jo darba vieta to nenodrošina, bet ūdensvada ūdens kvalitāte (garša) nav laba
- Lietojam gan krāna ūdeni, kas nāk no 3 dziļurbumu akām muzeja teritorijā, gan pērkam «Venden»
- Katrs pats sev gādā dzeramo ūdeni
- Vedam ūdeni no savu lauku māju akām. Nekādas citas iespējas nemaz nav
- Dzeršanai «Venden», tēju kafiju vārām ar krāna ūdeni

Kādi ir Jūsu dominējošie ēšanas paradumi darba laikā?

No brīvās formas atbildēm («Cits»)

- Gatavojam uz vietas
- Pērku gatavu ēdienu veikalā vai kafejnīcā vienreiz lietojamā iepakojumā
- Darbinieku virtuvē pagatavo paši ēdienu pusdienlaikā no līdzīgi paņemtiem produktiem
- Ļoti bieži ņemu ēdienu līdzī no mājām, taču reizēm to pērku jau gatavu vienreiz lietojamā iepakojumā
- Ja vien ir laiks un enerģija videi draudzīgu apsvērumu dēļ cenšos ēdienu gatavot pati un ņemt līdzī no mājām, taču periodiski izvēlos arī abus pārējos variantus - ēdu sabiedriskās ēdināšanas iestādēs vai pērku gatavu

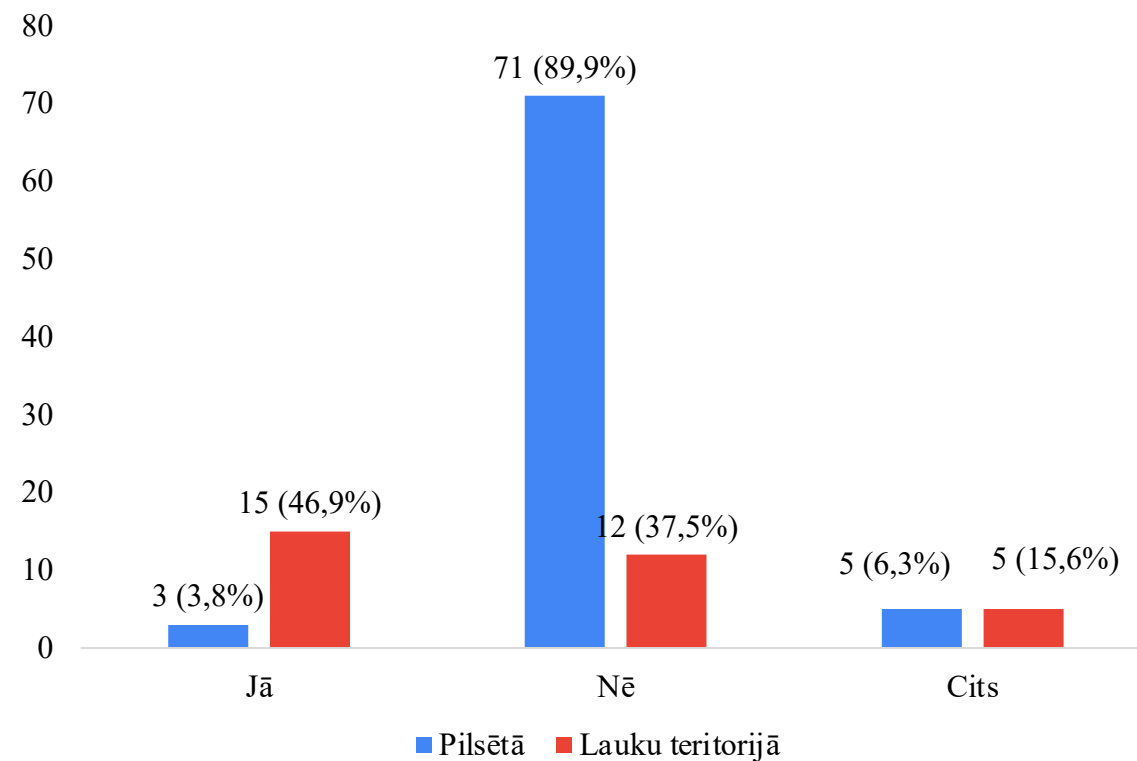
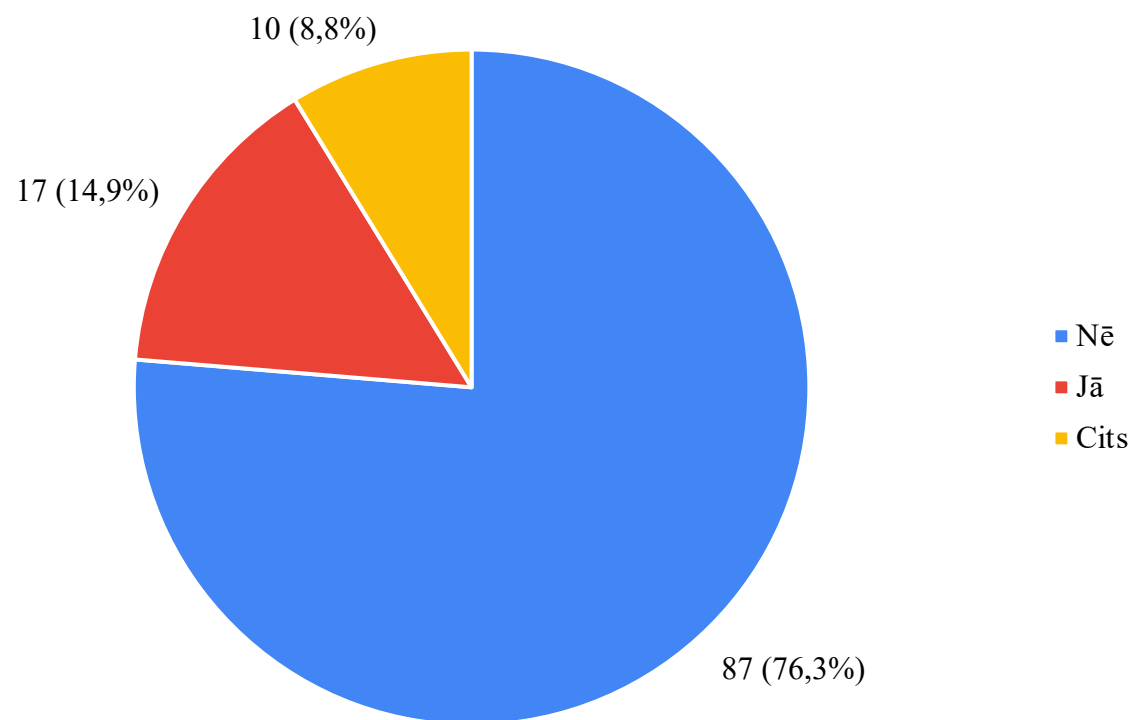

Agrāk veiklos un kafejnīcās darbinieki negribēja dot ēdienu līdzņemšanai klienta atnestajos traukos, jo pastāvēja satraukums, ka tas varētu nepatikt PVD.

Taču PVD ir paziņojuši, ka viss kārtībā – droši drīkst pildīt salātus, kartupeļus, karbonādes utt. klienta atnestajās kastītēs.

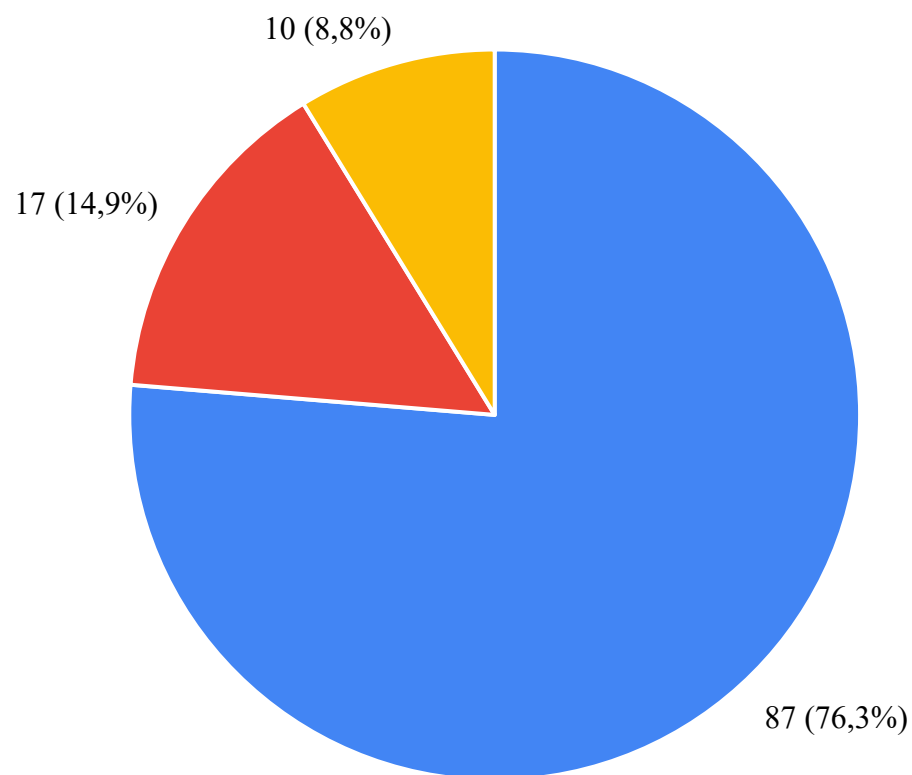
Tāpēc tagad tirgotāji lielākoties labprāt ēdienu pēc klienta lūguma liek viņa paša traukos.

Vai muzejā notiek organisko (pārtikas) atkritumu šķirošana?

Brīvās formas atbildēs («Cits») visbiežāk minēts, ka muzejā nav organisko atkritumu

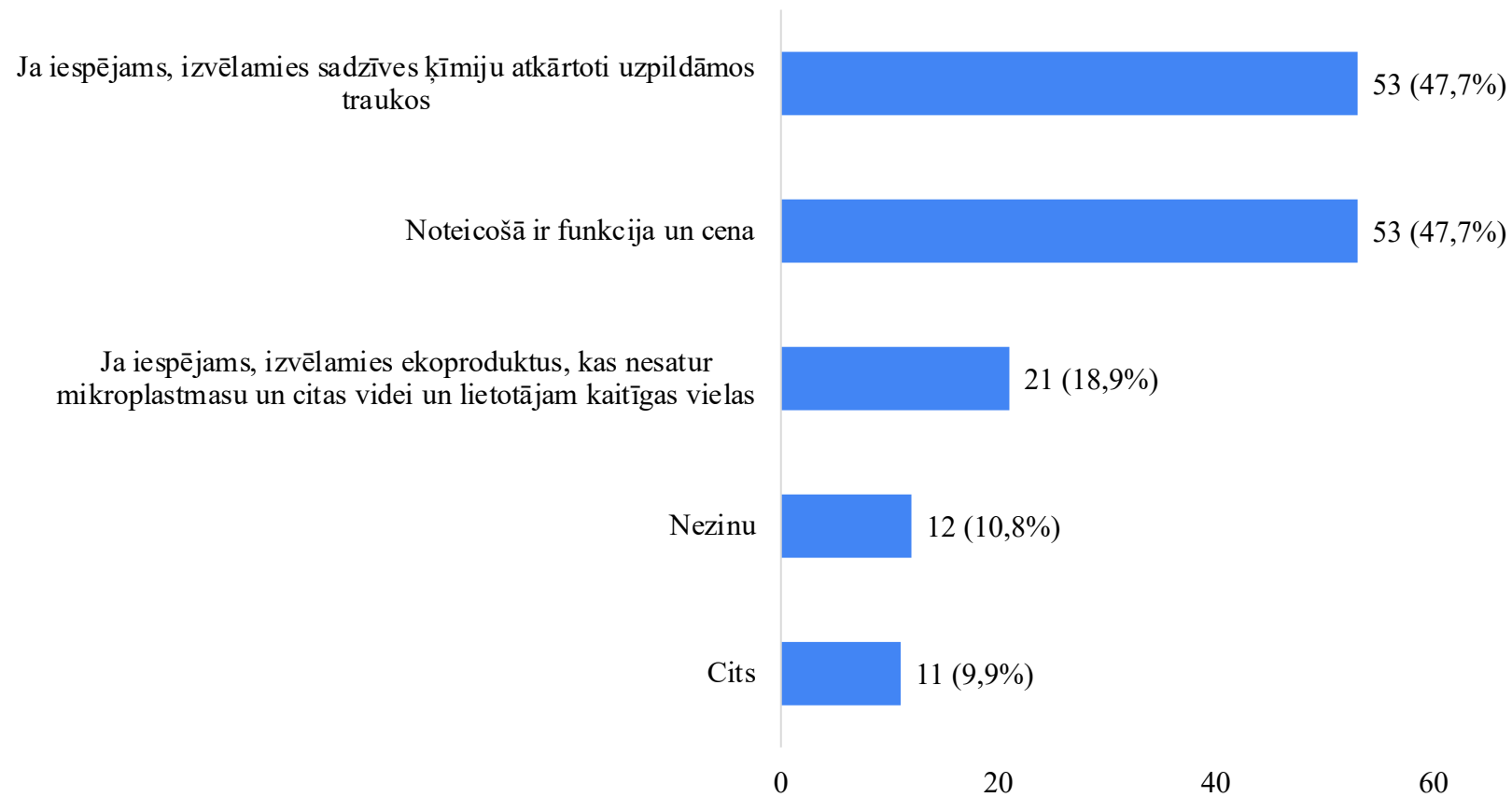
Vai ikdienā muzejā lietojat papīra dvieļus?

No brīvās formas atbildēm («Cits»)

- Pie roku dezinfekcijas
- Mums nav citu opciju
- Pasākumu laikā
- Darbiniekiem rokām un traukiem – auduma dvieļi, apmeklētājiem – papīra
- Jā, apmeklētāju vajadzībām. Muzeja darbinieki lieto dvieļus, kurus apkopēja mazgā
- Apkopējas uzkopjot telpas
- Stikla (vitrīnu, fotorāmju) un citu virsmu tīrīšanai regulāri
- Lai bērni radošajā procesā noslaucītu rokas
- Signējot krājuma priekšmetus, slauku otas, rakstāmspalvas
- Skenera tīrīšanai

Kāda sadzīves ķīmija (ziepes, trauku mazgājamie līdzekļi, līdzekļi dažādu virsmu uzkopšanai u.tml.) muzejā tiek izmantota?

Tirgū ir daudz dažādu tīrīšanas līdzekļu, kuru iepakojumus rotā dažādi zaļi logo, kas vēsta, ka produkts ir zaļš, eko, nekaitīgs, veselīgs, lielisks un rada nebeidzamu laimi.

2 logo, ko ir vērts ņemt vērā – *EU Ecolabel* un *Nordic Swan*. Šie abi ir uzticami, saprotami, oficiāli sertifikāti, kas liecina, ka produktu ražošana bijusi pēc iespējas videi draudzīga.

Latvijā pieejami arī tādi tīrīšanas līdzekļi ar šiem sertifikātiem, kuru cena būtiski neatšķiras no līdzekļiem, kam šādas sertifikācijas nav.

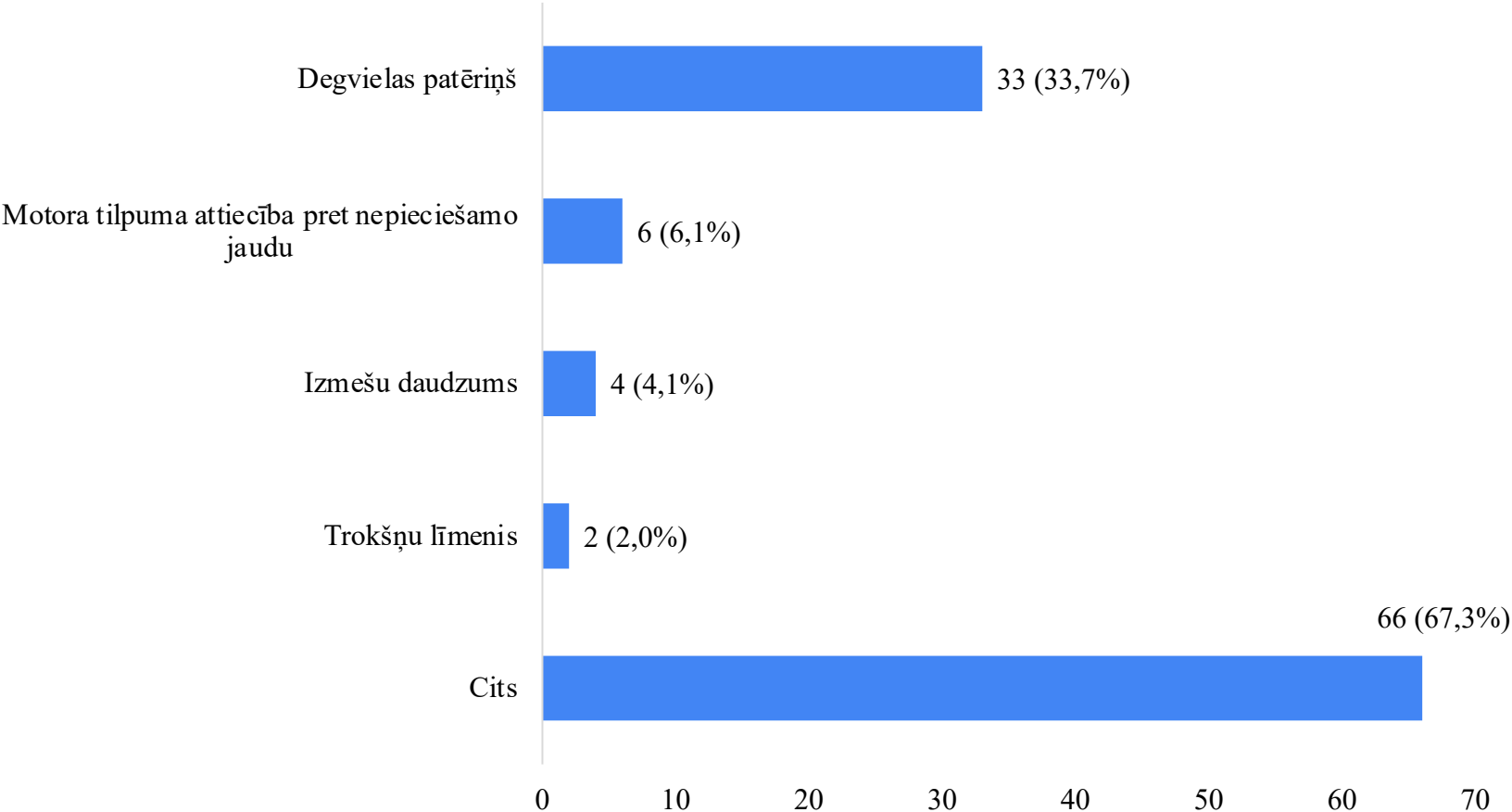

Vai muzeja transporta līdzekļa izvēles kritērijos ietilpst:

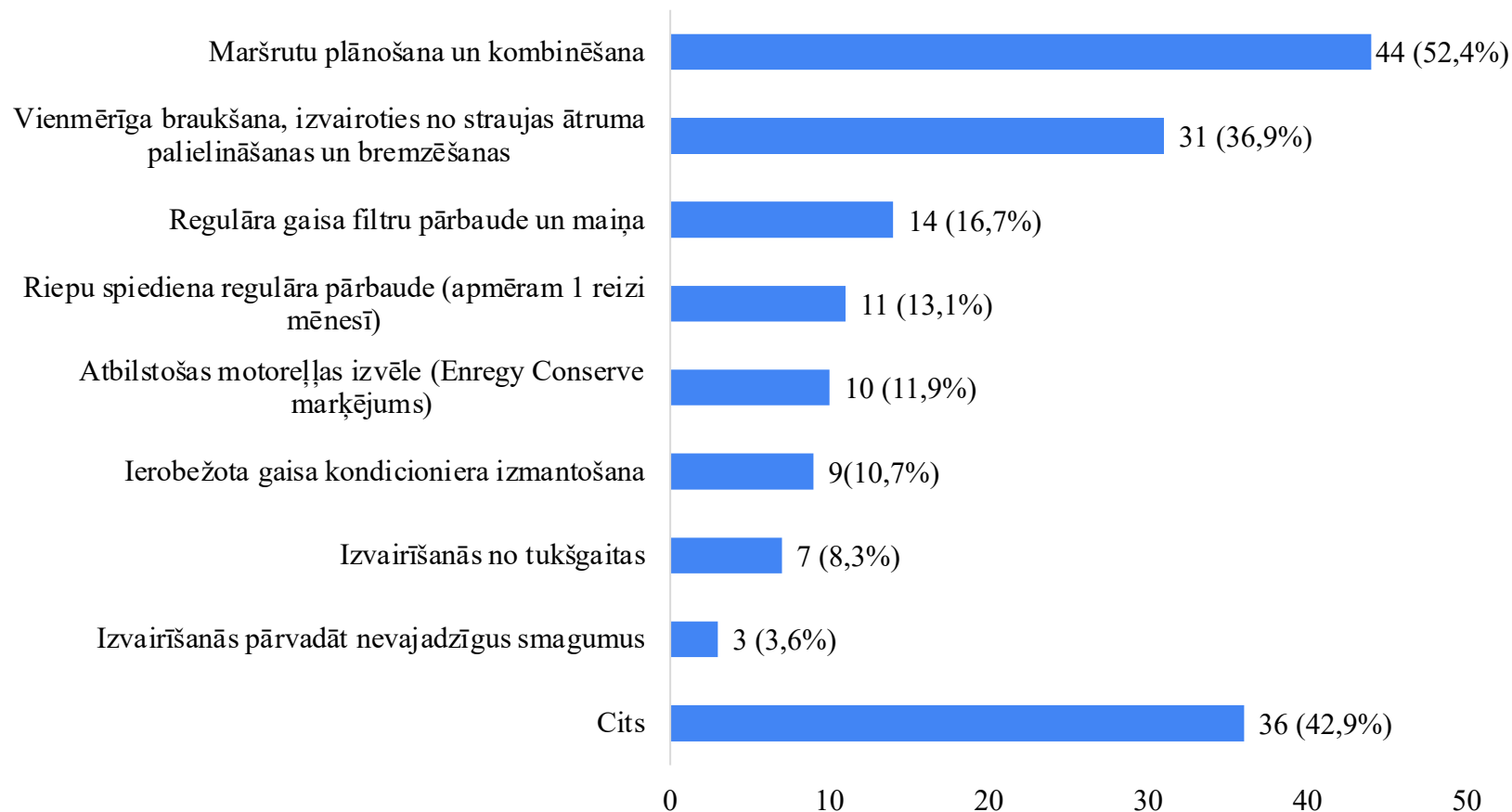
No brīvās formas atbildēm («Cits»)

- Mums ir savs dīzeļa mikroautobuss uz līzingu ar speciāliem noteikumiem, kur ņemti vērā daudzi augstākminētie parametri (pilsētā, 16-30 darbinieki)
- Urrā, izdevās pierunāt kādu šoferi ar privāto auto aizvest/atvest muzejam vajadzīgo. Jautāt par izmešiem nebūtu pieklājīgi, jo var pārdomāt (Rīgā, vairāk par 30 darbiniekiem)
- Muzejs izmanto patapinātu automašīnu, nav izvēles iespēju, ar kādu mašīnu darbinieks brauc, tādu novērtējam (lauku teritorijā, līdz 5 darbiniekiem)

42 reizes minēts, ka muzejam nav sava transportlīdzekļa

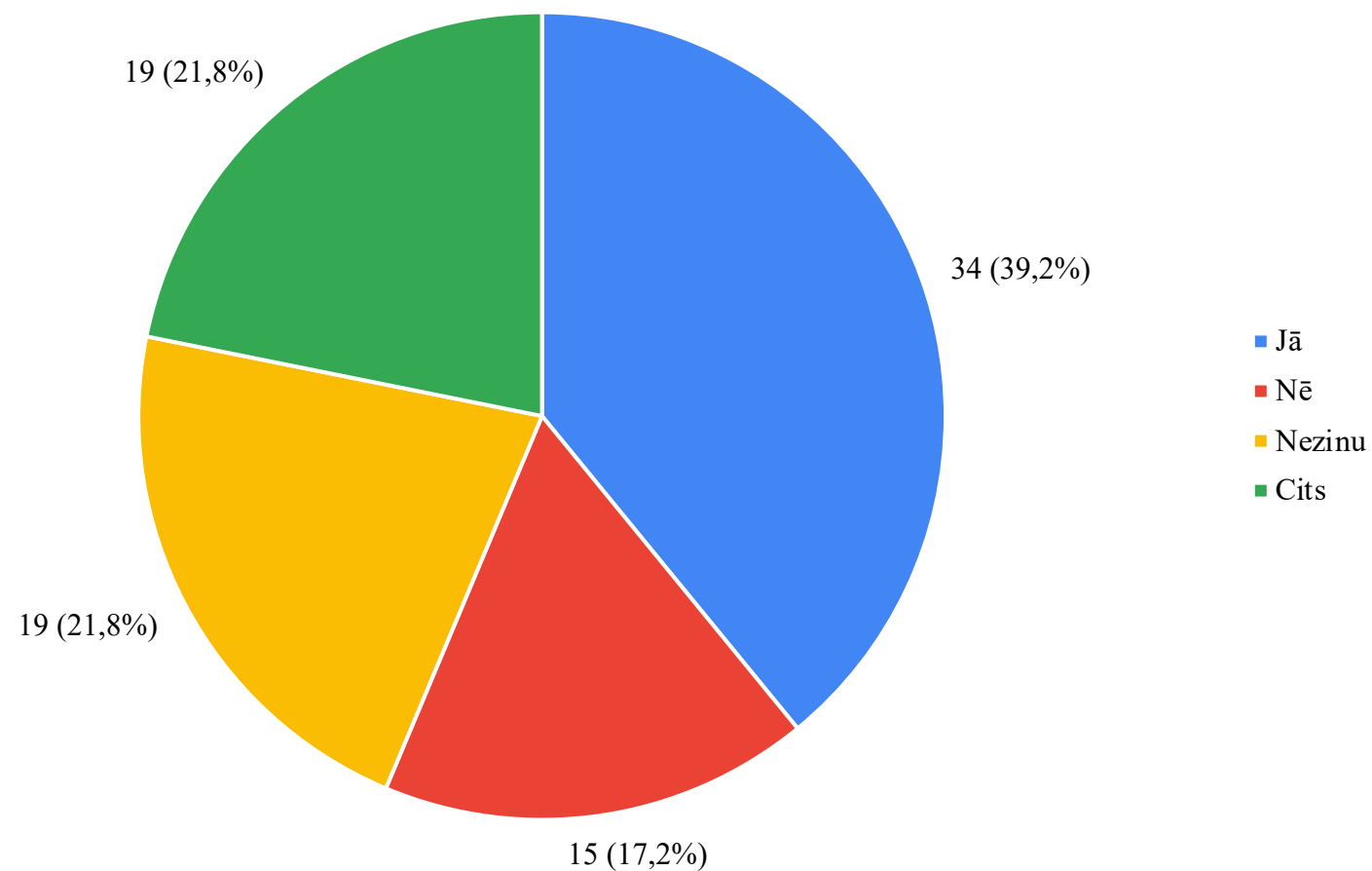

*Kurus no šiem videi draudzīgākās braukšanas
paņēmieniem praktizē muzeja transporta līdzekļa
vadītājs?*

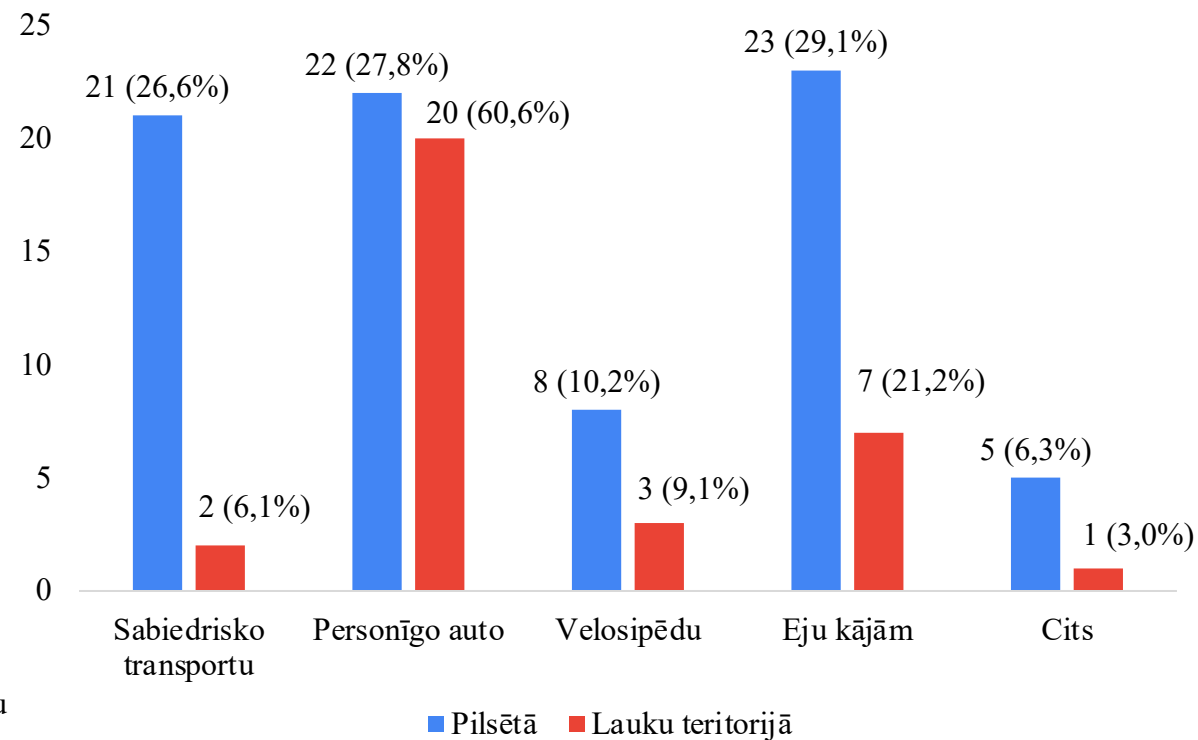
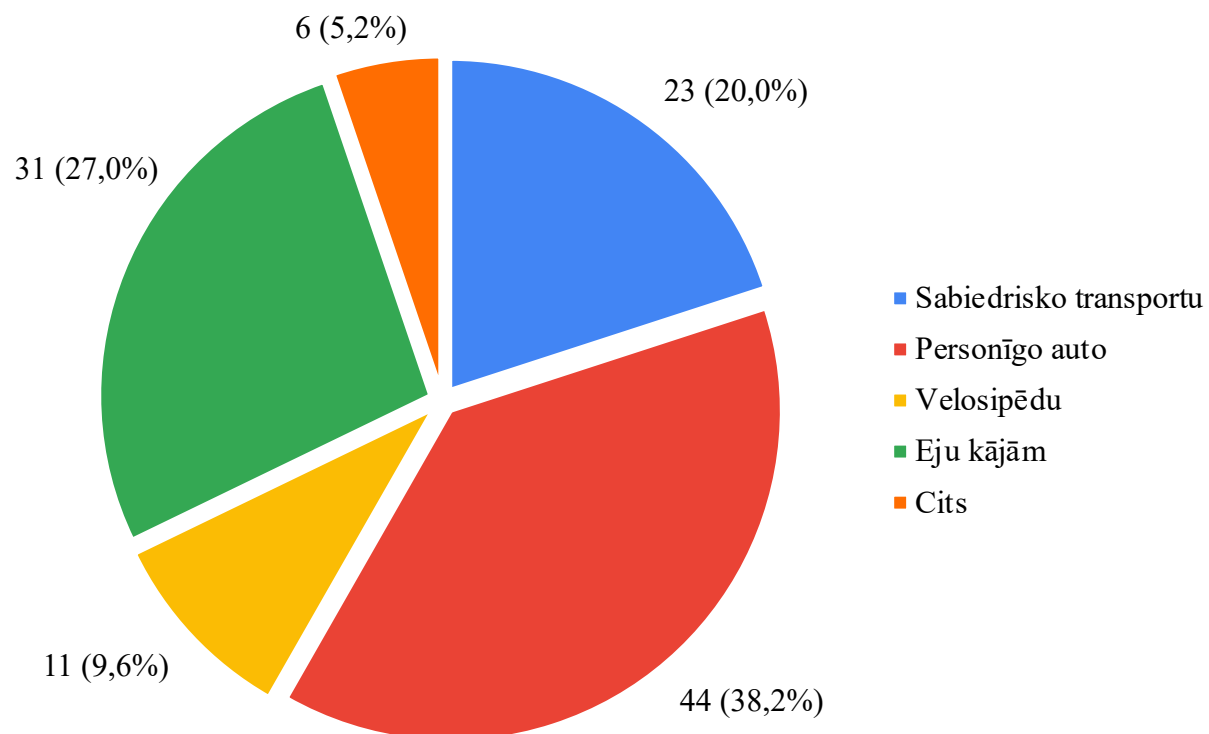
Brīvās formas atbildēs («Cits») visbiežāk minēts, ka muzejam nav sava transportlīdzekļa

Vai muzejs monitorē un izvērtē savu autotransporta patēriņu?

Brīvās formas atbildēs («Cits») visbiežāk minēts, ka muzejam nav sava transportlīdzekļa

Nokļūšanai uz darbu pārsvarā izmantoju:

No brīvās formas atbildēm («Cits»)

- Lielākoties braucu ar sabiedrisko transportu, kopš COVID eju kājām (*Rīga*)
- Dažādi, biežāk sabiedriskais transports, velosipēds, elektroskūteris, ar privāto auto braucam kopā vairāki kolēģi (*pilsēta, Vidzeme*)

Cik mērķtiecīgi un savlaicīgi tiek plānoti muzeja darbinieku komandējumi?

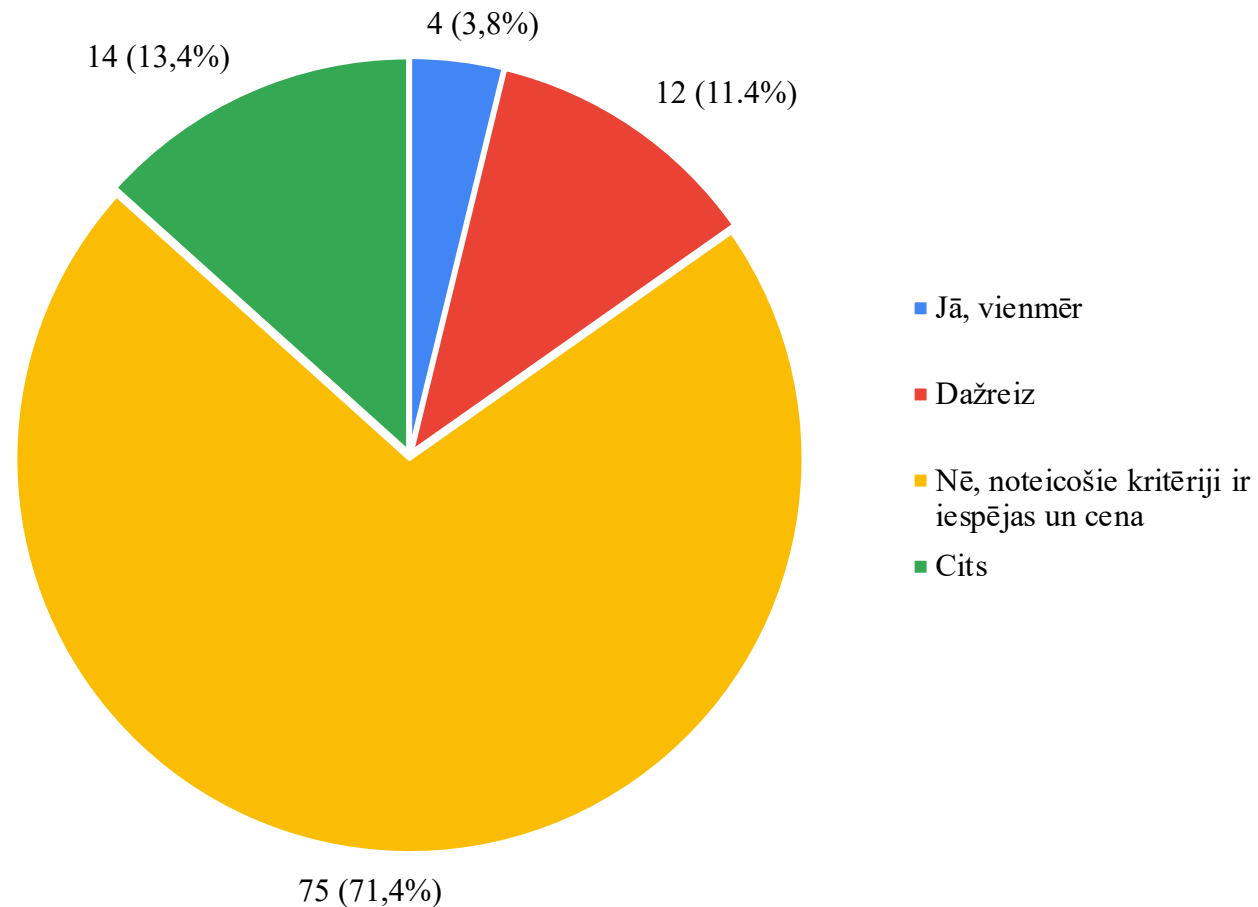
- Ļoti plānoti, apvienojot vienā braucienā arī citas lieta
- Tādus dome neapmaksā, darbinieki brauc par saviem līdzekļiem atvaļinājuma laikā
- Ļoti mērķtiecīgi, lai ar vienu izbraucienu nosegtu pēc iespējas vairākas vajadzības un punktus "pa ceļam"
- Mērķtiecīgi. Uz Baltijas valstīm autobusus bieži ir atlaides. Bet lidojumiem (kas tos vairs atceras!) reizēm biļetes jāpērk pēdējā brīdī
- Komandējumi tiek plānoti savlaicīgi, jo tā kā atrodamies lauku teritorijā, ir jāizvērtē nokļūšanas iespējas līdz paredzētajam gala mērķim
- Atkarīgs no situācijas. Tie var būt gan vairāki mēneši, gan dažas dienas
- Ļoti minimāli, izmantojam elektronisko saziņu un plašā spektrā IT tehnoloģijas zināšanu un pieredzes apguvei
- Komandējumu nav
- Tiek plānoti savlaicīgi, izvērtējot nepieciešamību piedalīties
- Tiek braukts dažādos darba izbraucienos, uz semināriem un lekcijām. Pašvaldības noteiktais termiņš transporta pieteikumu plānošanā ir viena nedēļa. Taču praksē to sanāk īstenot arī ātrāk

*Vai komandējumu plānošanā kā kritērijs tiek izvirzīta
transporta līdzekļu izvēle un tas, kādu iespaidu tie atstāj uz vidi?*

No brīvās formas atbildēm («Cits»)

- Reizēm tiek organizēts kopīgs brauciens ar vienu transportu no vairākām iestādēm
- Braucieni ar muzeja rīcībā esošo transportu
- Cena, ērtums, iespēja vienā braucienā izdarīt maksimālo
- Transportu izvēlēties nevaram, bet varam izvēlēties šoferi

*Brīvās formas atbildēs («Cits») visbiežāk minēts,
ka komandējumu nav*

Kāda ir muzeja sadarbība ar pārvaldības institūcijām, organizējot saimniecisko darbību (iepirkumus, utilizāciju u.tml.)?

- Muzejs ir lielas institūcijas struktūrvienība, tādēļ cieši saistīts ar institūcijas politiku, iepirkuma procedūrām, noslēgtajiem līgumiem u.tml.
- Visas darbības veic pašvaldība
- Esam pašvaldības struktūrvienība, līdz ar to esam pašvaldības pakļautībā un kontrolē - par saimnieciskajiem jautājumiem atbild un tos organizē atbildīgās personas pašvaldībā. Muzeja iesaiste šajā jautājumā ir tikai tik liela, ka mēs izsakām mūsu vajadzības un pašvaldība izvērtē, cik lielā mērā un kādā veidā tās tiks īstenotas
- Strādājam kopā, bet cenšamies arī savu iespēju robežās domāt aizvien vairāk ilgspējīgi
- Standarta pašvaldības kārtība, nekas jauns vai citādāks kā citām iestādēm
- Esam pašvaldības iestāde, kas izmanto visus iespējamus pašvaldības resursus
- Muzeja vajadzības tiek uzklaustītas, taču darbības neseko vai seko novēloti
- Birokrātiska, atbilstīga Māra Bērziņa romānā «Aizliegtais pianīns» aprakstītajai

Darbs ar krājumu

Lūdzu, aprakstiet, kā tiek nodrošināti klimata nosacījumi krājuma telpās?

- Gudrajā mājā ir viegli regulējama temperatūra un mitrums krātuves telpās, pielāgojam katra krājuma vajadzībām
- Regulējot siltuma padevi, vēdinot, mitrinot gaisu
- Uz logiem žalūzijas, kas neielaiž spēcīgu saules gaismu
- Muzejs atrodas senā ēkā, līdz ar to mitruma līmenis un temperatūra krātuvēs, par laimi, ir samērā vienmērīga
- Ziemas periodā apkuri krājuma telpās var regulēt, mitrumam pēc nepieciešamība liekam ūdens trauciņus
- Mitrumu uzturam uzslaukot telpas ar mitru lupatu
- Tiek nodrošināti tikai ar logu atvēršanu/aizvēršanu. Papildus iespēju nav
- Muzejā nav speciālu iekārtu pastāvīga klimata nodrošināšanai
- Ir mitrinātāji, kas aktīvi tiek lietoti ziemā. Krātuves netiek apsildītas ziemā, vasarā netiek atdzesētas. To var atļauties, jo mājai biezas mūra sienas, temperatūra telpās diezgan stabila
- Ir gaisa sausinātājs un krāsns
- Klimatu krātuvēs lielākoties uztur klimata sistēmas

Atbilstoša klimata apstākļu (temperatūra, mitrums, gaisma) nodrošināšana 24 stundas diennaktī visbiežāk ir lielākā muzeja ietekme uz vidi.

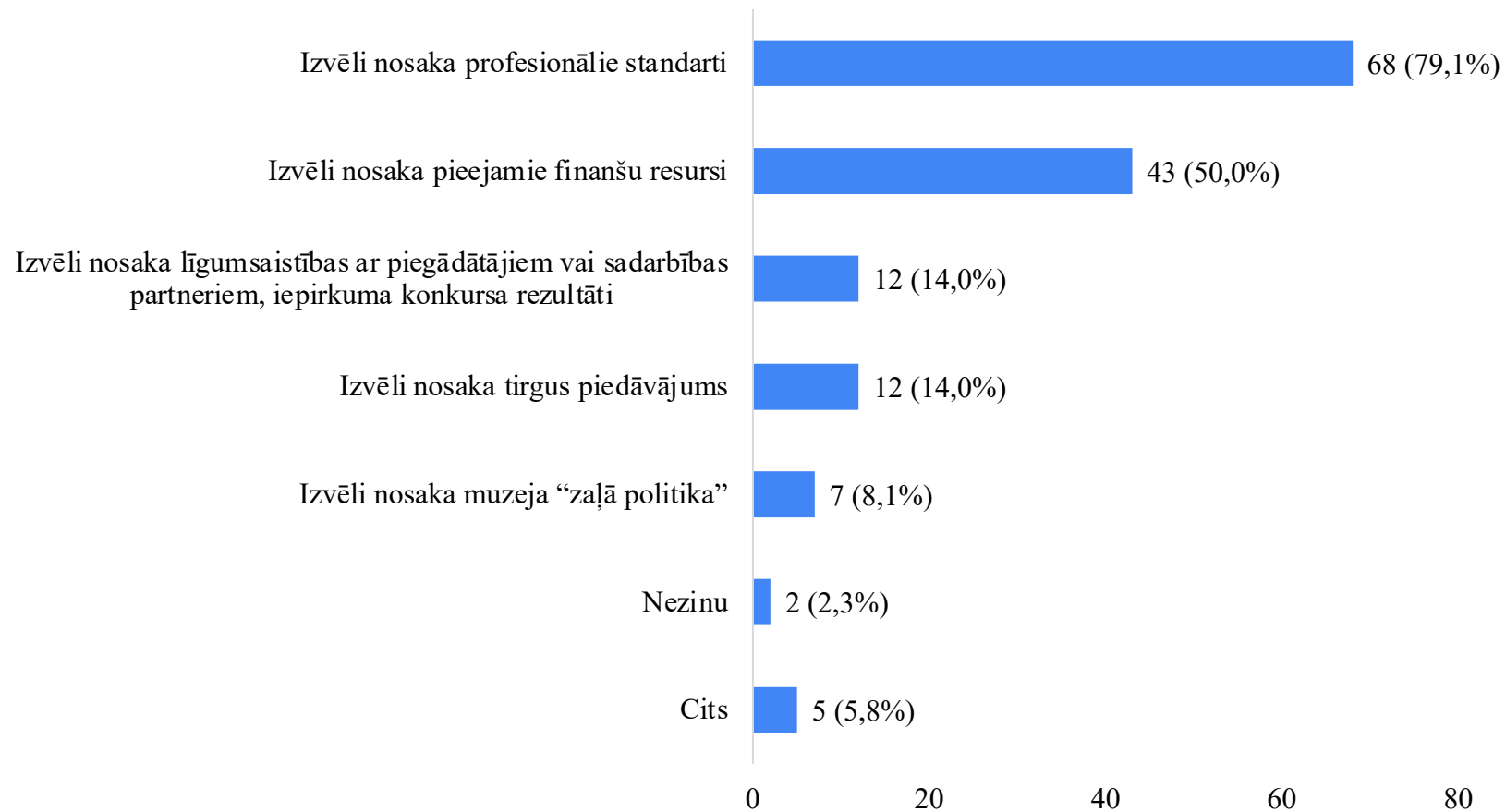
Energoefektīva klimata kontrole noteikti būtu «karstais» jautājums, kura risināšanai jāmeklē valsts, ES fondu un privāto uzņēmēju palīdzība.

Rīgas Stradiņa universitātes muzeja pieredze:

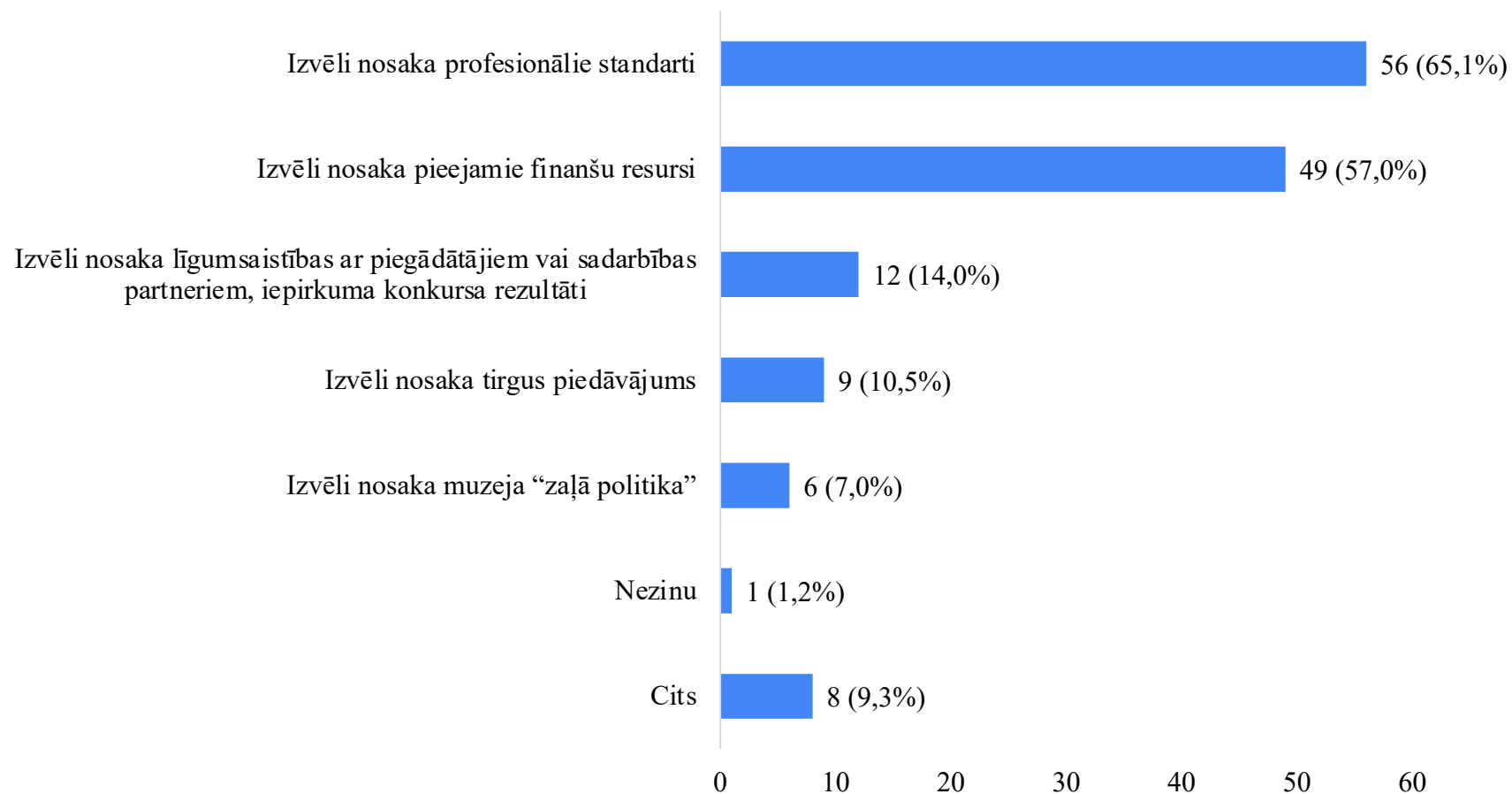
Nepieciešamā gaisa mitruma uzturēšanai krātuvēs iegādāti sadzīves vajadzībām domāti gaisa mitrinātāji un mitruma savācēji. Vasarā savāktais kondensāts ("gaisa mitrums") tiek uzkrāts speciāli iegādātās tvertnēs un ziemā izmantots gaisa mitrināšanai, lai nebūtu jāiegādājas destilēts ūdens, jo no krāna ūdens uz virsmām veidojas kaļķa nosēdumu slānis

Kā tiek izvēlēti pakošanas materiāli priekšmetu uzglabāšanai krātuvēs?

Finanšu resursi kā vienīgais kritērijs atzīmēts septiņos gadījumos no 43

Kā tiek izvēlēti pakošanas materiāli priekšmetu pārvadāšanas vajadzībām?

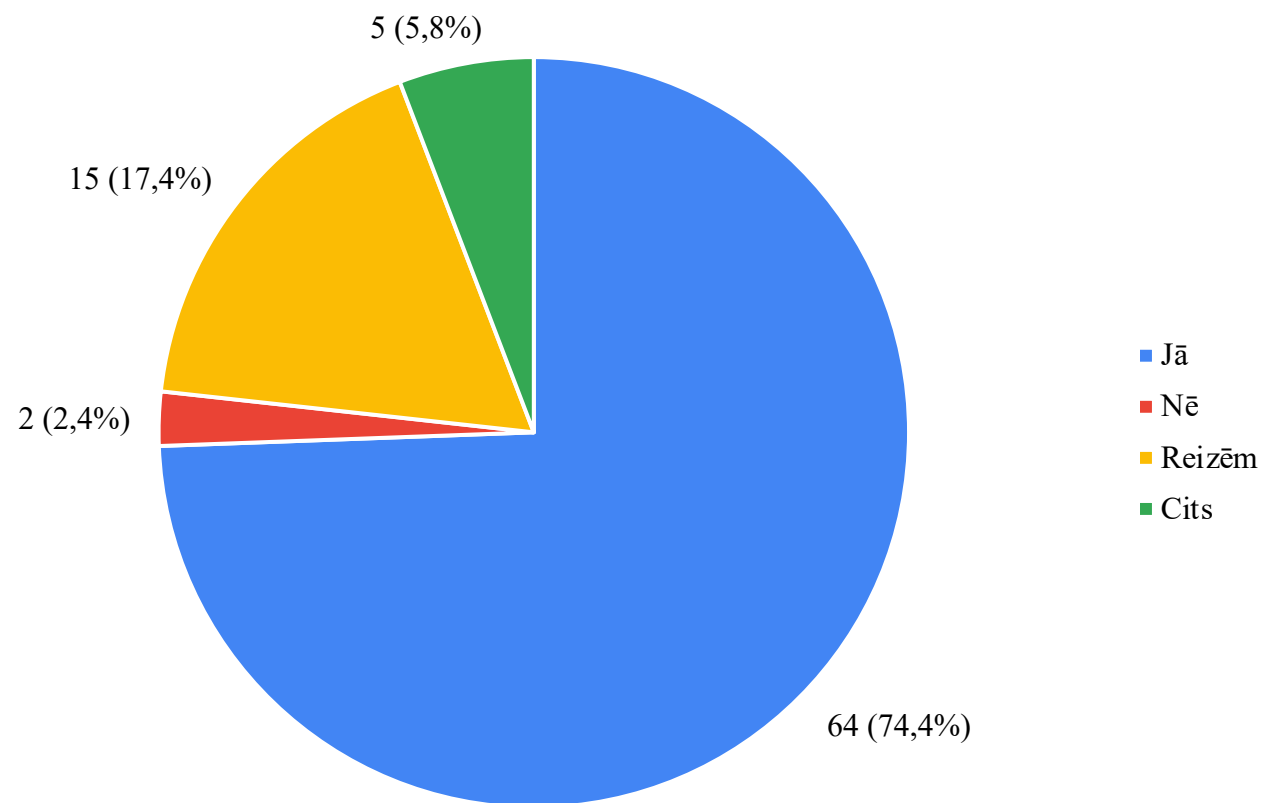

Finanšu resursi kā vienīgais kritērijs atzīmēts 14 gadījumos no 49

Lūdzu, pastāstiet, vai lietojat kādus alternatīvus, videi draudzīgus pakošanas materiālus? Kādus?

- Draudzīgākais ir papīrs
- Objekta drošība glabājot, transportējot ir prioritāra
- Viss, ko izmantojam, tiek lietots atkārtoti
- Lietotus tekstilizstrādājumus, lietotas avīzes
- Papīru (nevajadzīgas afišas un citus papīra materiālus), pakojot tukšuma aizpildīšanai
- Lietojam kartona kastes, papīru, lignīnu
- Pakošanas materiālus izmantojam vairākkārt, ja ir iespējams. Sarunājam pakošanas materiālus no veikaliem un firmām
- Izmantojam vairākkārtēji lietotas kastes no pašu krājumiem un lielveikaliem, noliktavā glabājam dažādus iesaiņojumu materiālus, kas palikuši no mēbeļu un tehnikas iegādes u.tml.
- Sūnas nelietojam! Izmantotie pakošanas materiāli lielākoties ir burbuļplēve, kartons, papīrs
- Liela izmēra priekšmetu pārklāšanai, lai nenoputētu, lietojam agropēlvi

Vai pakošanas materiāli tiek izmantoti atkārtoti?

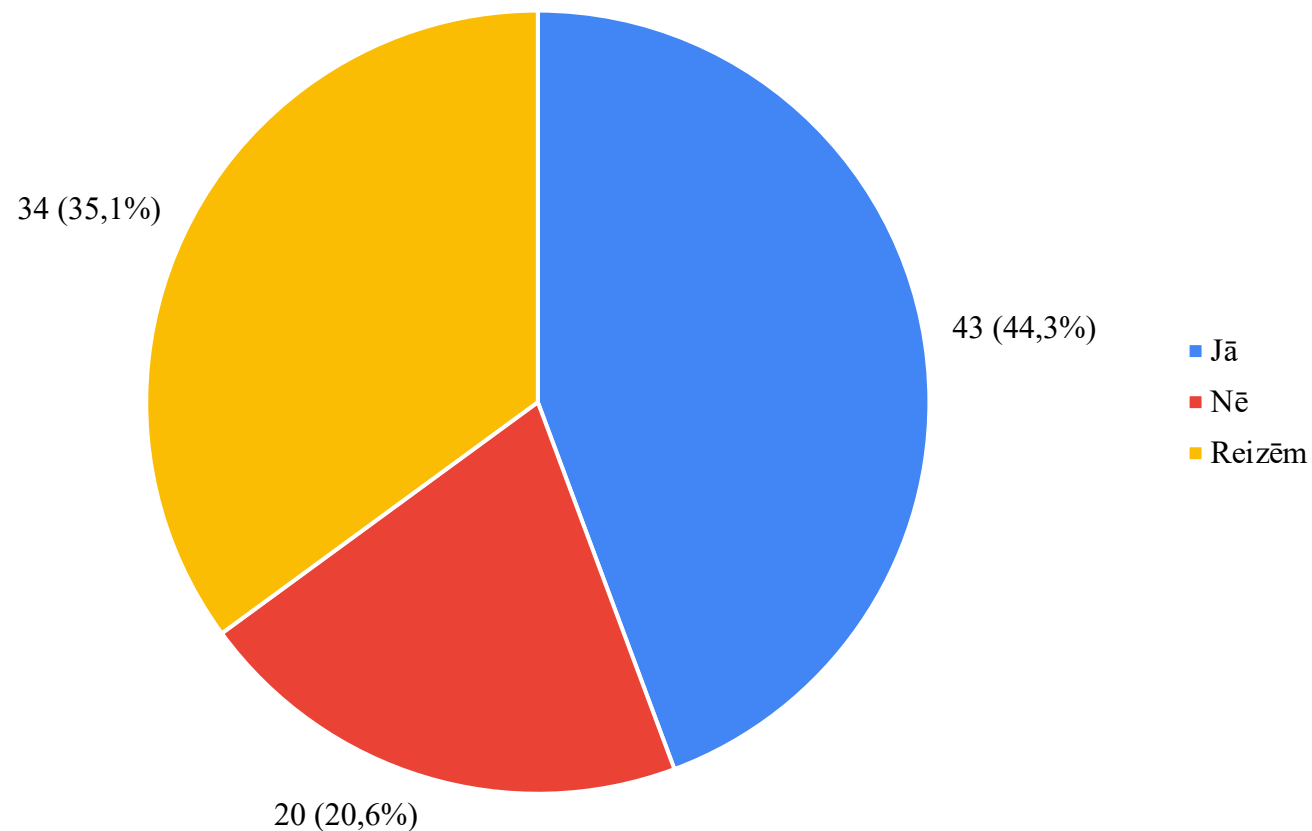

No brīvās formas atbildēm («Cits»)

Viss, ko izmantojam, tiek lietots atkārtoti

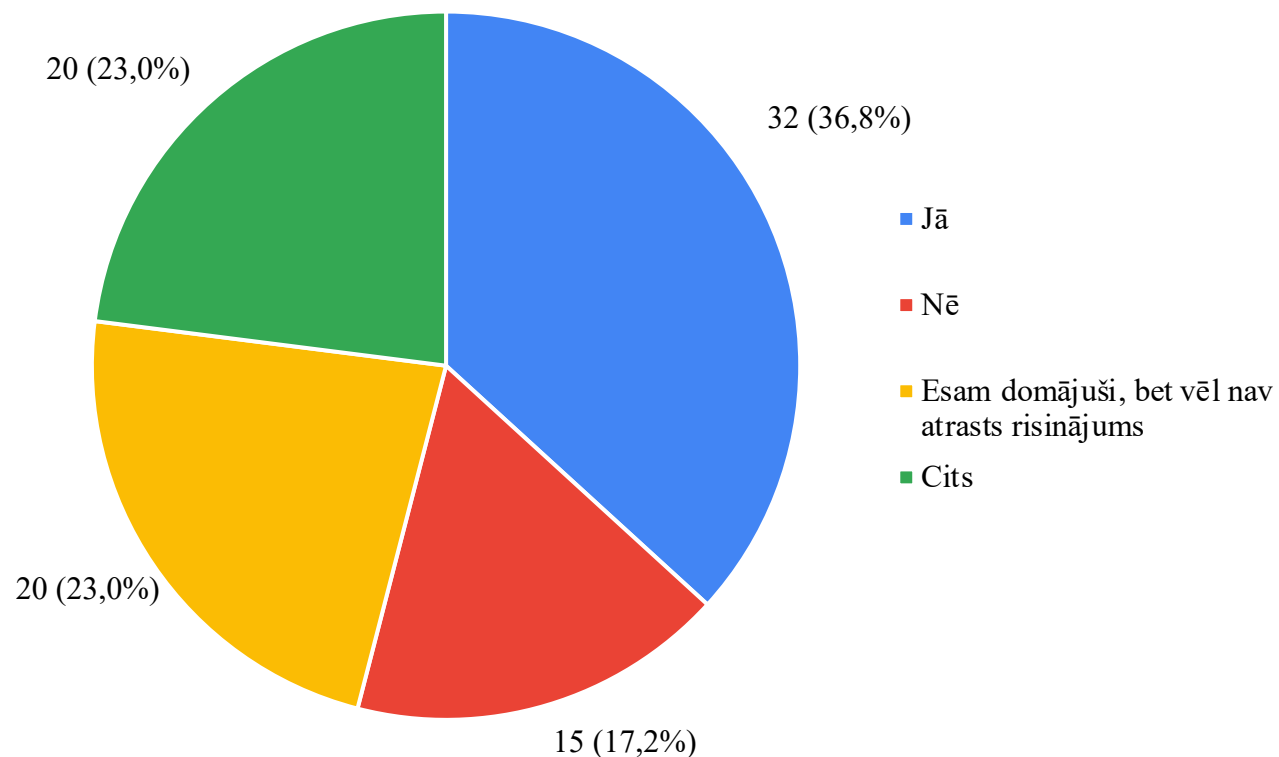
Darbs ar apmeklētājiem

*Vai Jūsu muzejs ražo un izplata printētus
vai tipogrāfiski iespiestus ielūgumus uz izstādēm
un pasākumiem, bezmaksas izdales materiālus
izglītības aktivitātēm, bukletus, brošūras?*

Dabai draudzīgākais materiāls ir tas materiāls, kas tiek izmantots atkārtoti

Vai apsverat iespēju „ražot” mazāk izdales materiālu?

No brīvās formas atbildēm («Cits»)

- "Ražošana" ir minimālā iespējamā (110 plakāti izlīmēšanai uz Rīgas afišu dēļiem, 100 ielūgumi, 1x gadā krājuma izstādes brošūra (300 eksemplāros), skrejlapa par muzeju (1500 eks.), darba lapas pedagoģiskajām aktivitātēm)
- Principā neko nedrukājam, ielūgumus gatavojam paši no otrreiz pārstrādāta papīra, ja iespējams, neizmantojam aploksnes
- Neesam par to domājuši
- Cilvēku interese par izdales materiāliem ir samazinājusies, cenšamies materiālus elektroniskā veidā ievietot muzeja mājaslapā un uz vietas paņemamo materiālu skaits ir krietni samazinājies
- Izmantojam IT tehnoloģijas un sociālos tīklus, daudziem vairs nepatīk lasīt bukletus
- Ražojam minimāli. Tikai tik daudz, cik reāli nepieciešams. Ielūgumus, afišas nedrukājam

*Cik bieži tiek atjaunots suvenīru piedāvājums?
Vai nav uzkrājušies „neejoši” suvenīri?
Vai materiāli, no kā suvenīri izgatavoti,
ir „draudzīgi” dabai?
Kā, pārdodot suvenīrus, tie tiek iepakoti?*

1/3 atbildējuši, ka muzejā nav suvenīru

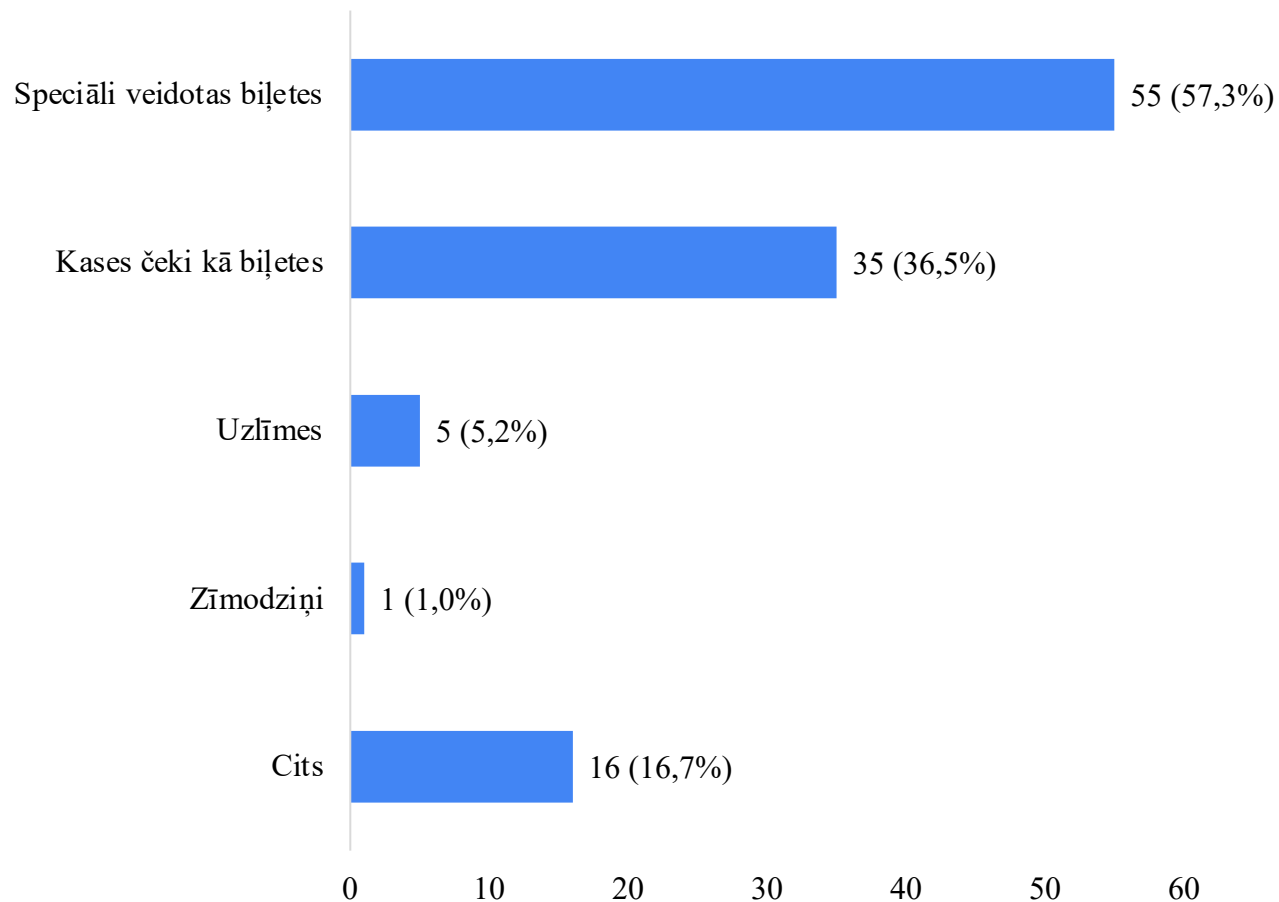
- Muzejam ļoti neliels suvenīru piedāvājums, tie tiek vēl izstrādāti. Izgatavotājs tos iepako plastmasas iepakojumā, ar to tas tiek arī pārdots tālāk
- Mums nav suvenīru, tikai dāvanas, ko izvēlamies pēc principa - noderīgs, daudzkreiz izmantojams un saņēmēju mudina uz ilgstspējību
- «Neejoši» joprojām stāv plauktā, par suvenīru materiālu nav domāts
- Suvenīrus iepērkam mazos daudzumos. Tā kā tie pārsvarā ir labi pazīstami ražotāji, tad var vienoties par nepārdoto suvenīru maiņu vai atpakaļatdošanu sezonas beigās
- Auduma maisiņi, izdevumi, pastkartes, puzzles. Pamatā ir dabai draudzīgi suvenīru materiāli
- Ir neejoši suvenīri, kuri zaudējuši savu vizuālo pievilcību "mūsdienu" cilvēka acīs
- Jā, suvenīri uzkrājas
- Suvenīrus iepako ražotāja iepakojumā vai papīra maisiņā
- Suvenīri neuzkrājas, jo tiek izgatavoti pieticīgi

Neko nedodiet līdzī bez prasīšanas. Vērojiet, kurus suvenīrus vai izdales materiālus cilvēki paši ņem vai pērk. Un vērtējiet, vai konkrētie izdales materiālu vispār pilda savu funkciju.

Motormuzeja piemērs: atteiksies no muzeja kartes bukleta formā, jo secinājuši, ka tā nepilda savu funkciju – parādīt apmeklētājam, ka pastāv arī 0. stāvs. Kaut arī apmeklētāji paņem šo karti, viņi «nenolasa» šo svarīgo informāciju. Un miskaste ir pilna ar šiem bukletiem, kas funkciju nepilda. Tāpēc izlemts tos vairs nedrukāt un nedalīt, bet mēģināt interjerā izvietot saprotamas norādes.

Kāda formāta ieejas biļetes tiek lietotas muzejā?

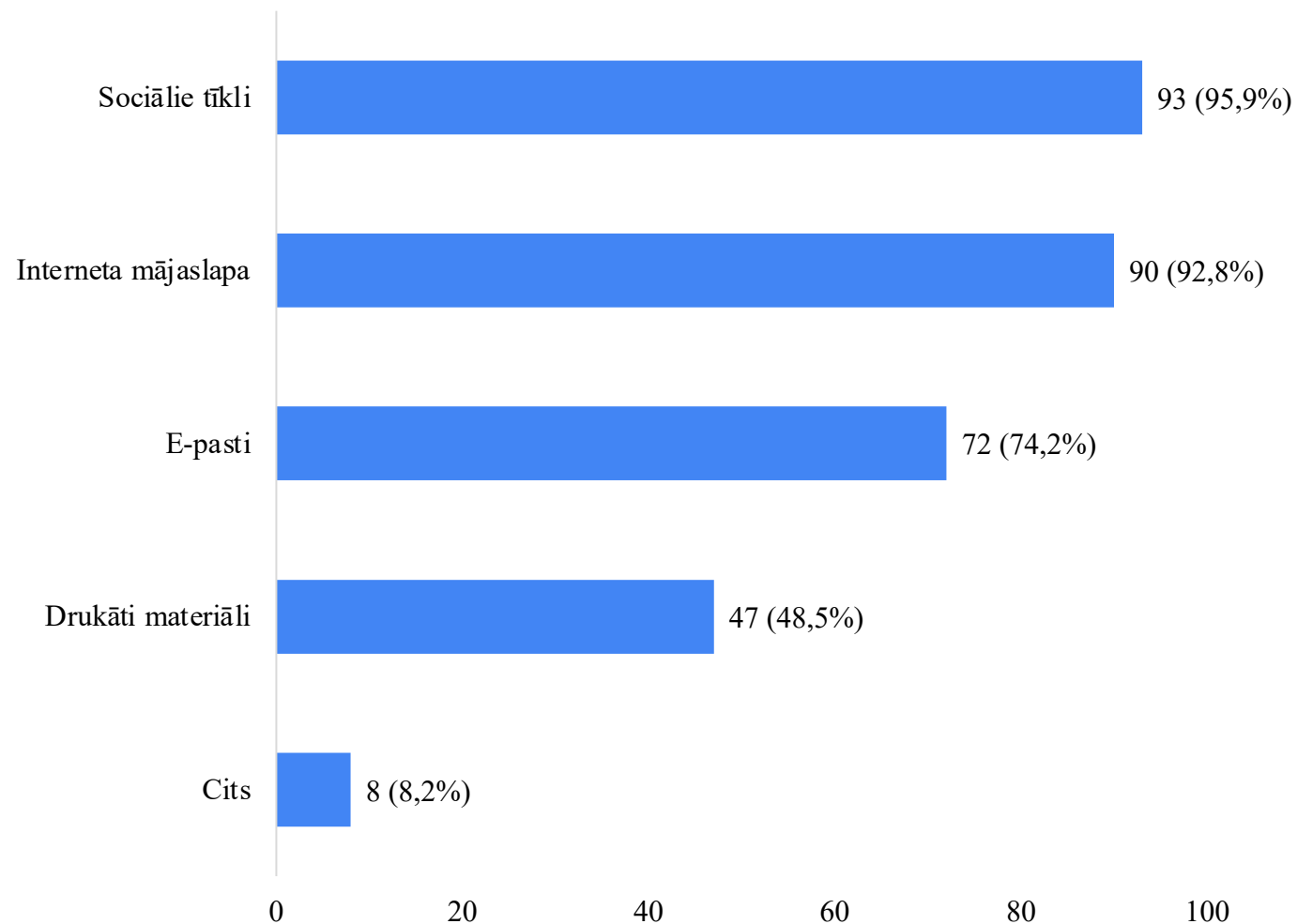
Bezmaksas ieeja vai nelieto biļetes – 10 atbildes

Kā tiek organizēta muzeja saziņa ar auditoriju?

No brīvās formas atbildēm («Cits»)

- Mutvārdu informācija ar mērķgrupu starpniecību
- Vietējais laikraksts
- Novada mājas lapa, īsziņa pastāvīgajiem muzeja apmeklētājiem, dažas (ne vairāk kā 3 katru mēnesi) afišas vietējā pagastā
- TV, radio
- No mutes mutē

Kādi materiāli tiek izmantoti izglītības aktivitātēs - radošajās darbnīcās u.c.? Vai materiāli tiek izmantoti atkārtoti, ja tas ir iespējams?

Esam izveidojuši orientēšanās spēli muzeja teritorijā. Tur apmeklētājiem nav nepieciešami nekādi materiāli.

Izglītības nodaļa izmanto arī citu kolēģu uzkrātos materiālus (neizmantotos bukletus, ielūgumus, kartiņas, drukāto izstāžu vizuālo materiālu, savus un no sadarbības partneriem saņemtos suvenīrus utt.)

- Izmantojam vairākkārtīgi un lietojam uzkrāto. Bieži vien aplikāciju papīra atgriezumā uz galda nonāk 3 reizes - kā loksne, lielāki atgriezumā un visbeidzot smalkas detaļas
- Ir sākti materiālu ielaminēšana, lai izdales materiālus varētu izmantot vairākkārt
- Gatavojam sveces no vaska, ziepes no ziepju bāzes, sviestu no saldā krējuma, apdrukājam audumu, pārstrādājam papīru... Lielākoties radošo darbnīcu gala produkts ir dalībniekam līdzīgs paņemams
- Cenšamies izmantot pārstrādājamus materiālus - papīru, dabas materiālus, koku
- Bieži tiek izmantoti atkārtoti - materiāli, kas paliek citām programmām, izstādēm restauratoru "pārpalikumi" u.tml.

*Kas tiek darīts ar pāri palikušajiem informatīvajiem
un cita veida auditorijas vajadzībām saražotajiem materiāliem?*

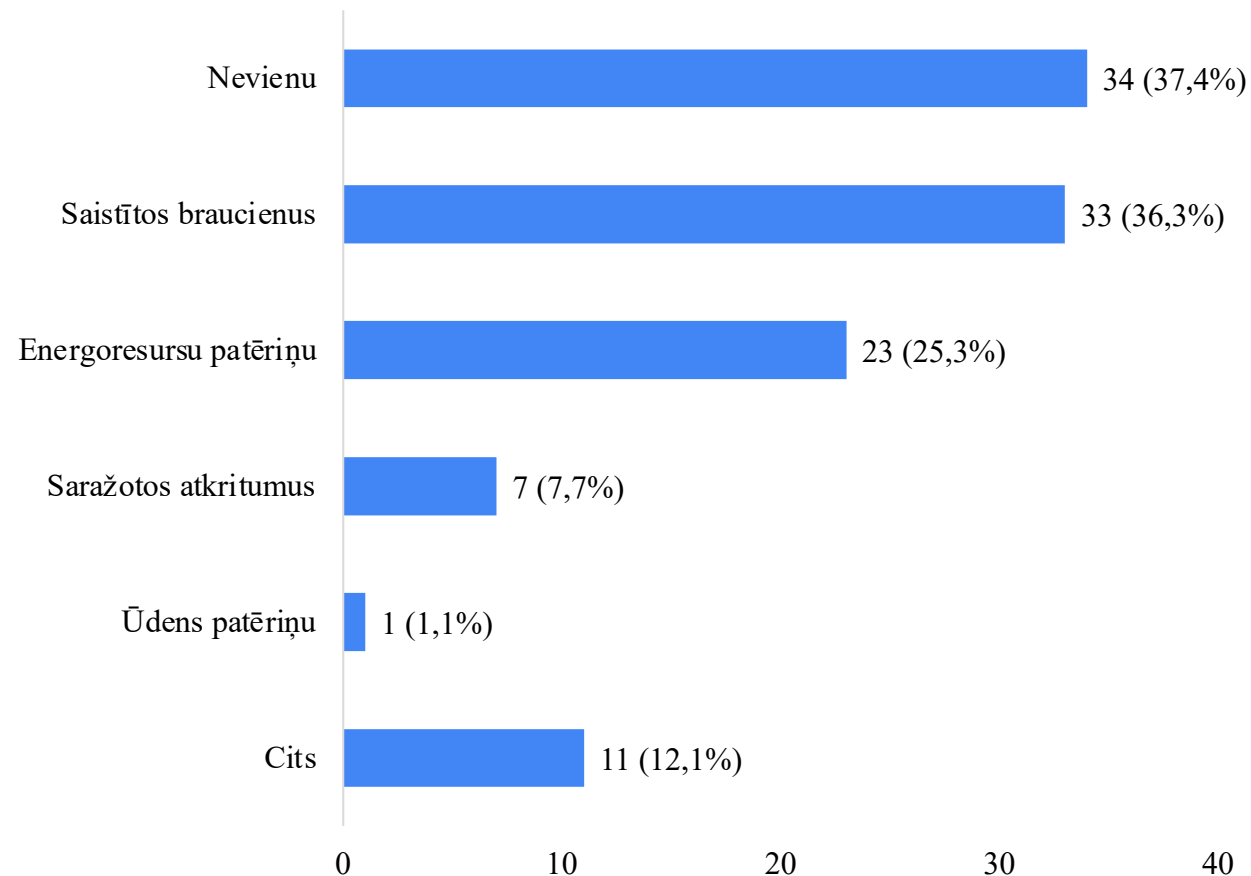
- Tiek izgatavoti materiāli, kuriem nav noilguma
- Programmas notiek pēc pieteikuma, materiāli tiek sagatavoti pieteiktajam personu skaitam
- Tiek šķiroti un nodoti pārstrādei
- Ja varam izmantot muzeja darbā vai piezīmēm - to izmantojam
- Ražojam tik, cik varam realizēt
- Mums ir malkas apkure - visbiežāk drukātie materiāli tiek izmantoti iekuram
- Izmantojam citreiz, pielāgojam nākamajai darbnīcai
- Tas tiek glabāts laikam, kad atradīsies pielietojums

Izstāžu veidošana

Kurus vides faktorus ņemat vērā, veidojot jaunu izstādi?

No brīvās formas atbildēm («Cits»)

- Nesaprotams jautājums - izstāžu veidošanas politika tiek veidota pēc citiem kritērijiem
- Izstādes ir nelielas. Veido paši muzeja darbinieki. Finanšu resursi ir minimāli. Viss tiek taupīts
- Resursu patēriņš netiek monitorēts un ir sekundārs; izšķirošs ir dizainera redzējums un finansiālās iespējas to realizēt

Kā jaunas izstādes/ekspozīcijas iekārtojumam tiek izvēlēti materiāli (sienu krāsa, vitrīnas, podesti, tekstu paneļi, etiķetes u.c.)?

Izvēli nosaka finanšu resursi

67 (75,3%)

Kā būtisks kritērijs tiek izvērtēts materiāla sastāvs, iespēja atkārtotai izmantošanai u.tml.

28 (31,5%)

Izvēli nosaka līgumsaistības ar piegādātājiem vai sadarbības partneriem, iepirkuma konkursa rezultāti

23 (25,8%)

No brīvās formas atbildēm («Cits»)

- Kā būtisks kritērijs tiek izvērtēts materiāla sastāvs, iespēja atkārtotai izmantošanai u.tml.
- Materiālu izvēli nosaka finanšu resursi, iespēju robežās, lai izstāde/ekspozīcija sasniegtu mērķi

Izvēli nosaka muzeja “zaļā politika”

4 (4,5%)

Cits

10 (11,2%)

0 20 40 60 80

Finanšu resursi kā vienīgais kritērijs atzīmēts 32 gadījumos no 67

Dalieties ar konkrētiem piemēriem par materiālu izvēli izstāžu/ekspozīciju iekārtošanai!

"Re, man vēl palika no iepriekšējās izstādes šis fons, būs labs!"

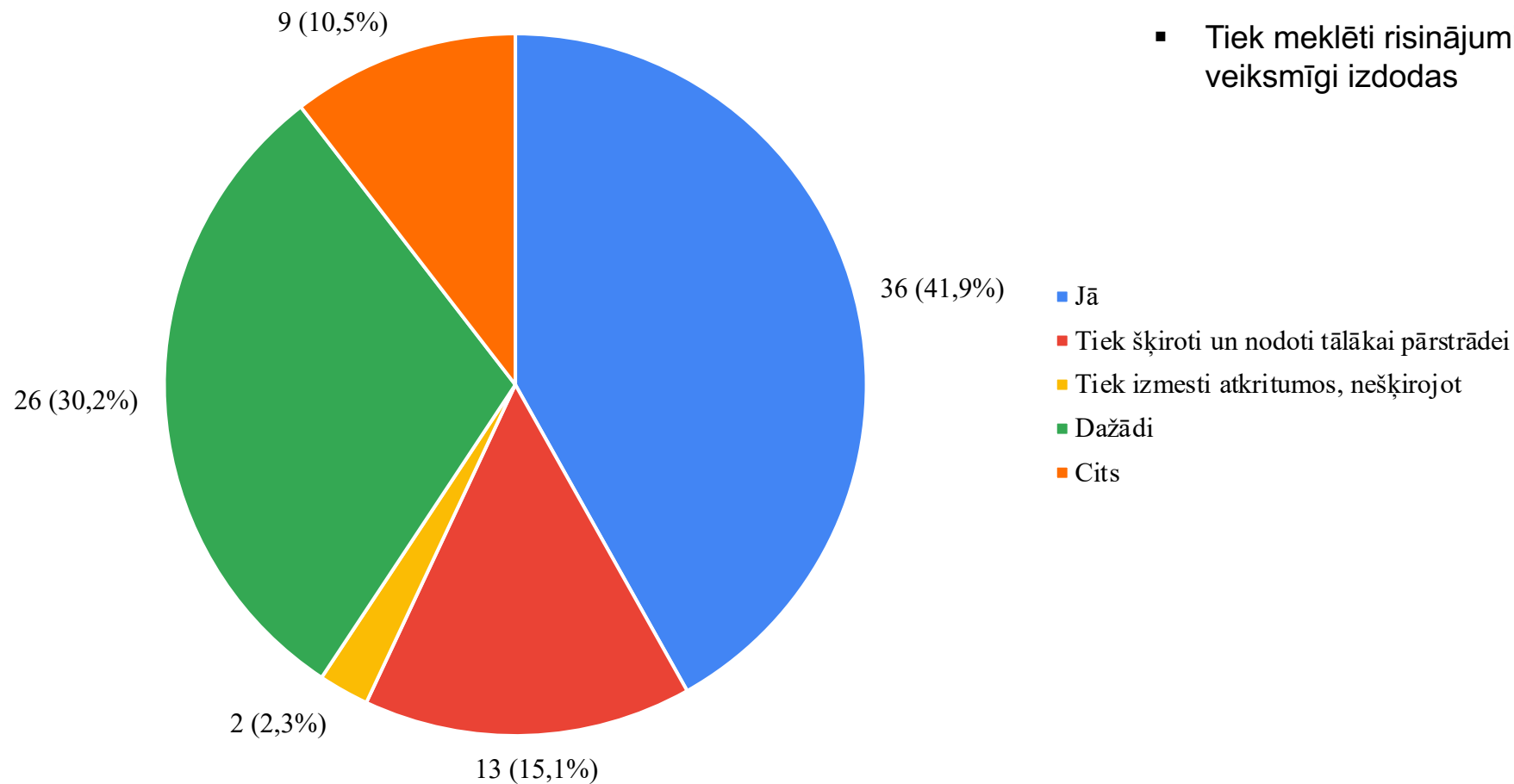
Materiāliem jābūt pietiekami izturīgiem, un pēdējā laikā ekspozīcijas tiek veidotas, slēdzot līgumus, un projektu konkursu kritērijos tiek iekļauti nedaudzi "zaļās" politikas jautājumi, piemēram, energoefektīvas spuldzes, apgaismojuma automātiska izslēgšanās, ja telpā nav apmeklētāju u.c.

- Nereti sadarbojamies ar citiem muzejiem un pielāgojam viņu izstāžu stendus, dodot tiem otru dzīvi. Nomainot etiķetes, kaut ko pārbūvējot, iespējams panākt vajadzīgo rezultātu. Tāpat ir koka vitrīnas, kas tiek izmantotas gadiem. Ja ir nepieciešamība pēc jauna iekārtojuma, veidojam to tā, lai pēc izstādes plaukti, skapīši utt. būtu izmantojami citā veidā. Visu jauno pasūtam vietējā galdniecībā
- Parasti izvēlas iekārtot tādas izstādes, kas neprasa lielus ieguldījumus. Ekspozīcijās plāno izmantot tādus materiālus, kas nav dārgi
- Izmantojam esošos resursus un "spiežam" uz satura izmaiņām, nevis noformējuma izmaiņām
- Izvēlamies labai draudzīgus materiālus - koku, uz ūdens bāzes gatavotas krāsas, papīru. Protams, tiek izmantoti arī labai nedraudzīgi materiāli
- Bieži izstāžu mūžu pagarinām, piedāvājot tās "ceļojošā" formātā
- Par izstādes noformējumu atbildīgs mākslinieks, kas rīkojas piešķirtā finansējuma ietvaros

Vai Jūsu muzejā ir iespēja uzglabāt materiālus atkārtotai izmantošanai? Vai iespējams tos uzglabāt pārskatāmā veidā un ērti atrast nepieciešamības gadījumā? Kādus materiālus izstādēm izmantojat atkāroti?

- Parasti problēmas sagādā uzglabāšana, jo trūkst vietas. Parasti izmantojam banerus, ko var uzdrukāt uz otras puses, vai kādus speciāli veidotus objektus, kas var vēl noderēt citām izstādēm
- Komoteksu izmantojam atkārtoti, tas ir pirmais, kas nāk prātā...
- Diemžēl vietas materiālu uzglabāšanai nav daudz, tāpēc ne vienmēr var uzreiz pamanīt to, ko meklējam, lai izmantotu otrreiz. Šobrīd aktuāls ir jautājums par telpas sakārtošanu un izšķirošanu (iespējams, ka glabājam materiālus, kurus diemžēl vairs nebūs iespējams izmantot atkārtoti
- Muzejā ir atsevišķas telpas, kur tiek uzglabātas, piemēram, bijušo ekspozīciju/izstāžu mēbeles, kas tiek izmatotas atkārtoti
- Tiek pārveidoti par ceļojošām izstādēm
- Iespēja uzglabāt muzejā ir ierobežota. Saistītajā iestādē ir noorganizēta uzglabāšanas vieta, kurā inventārs glabājas un ir pieejams saskaņā ar inventāra sarakstiem u.c. dokumentiem
- Glabājam plašā noliktavā, kastēs ar uzrakstiem

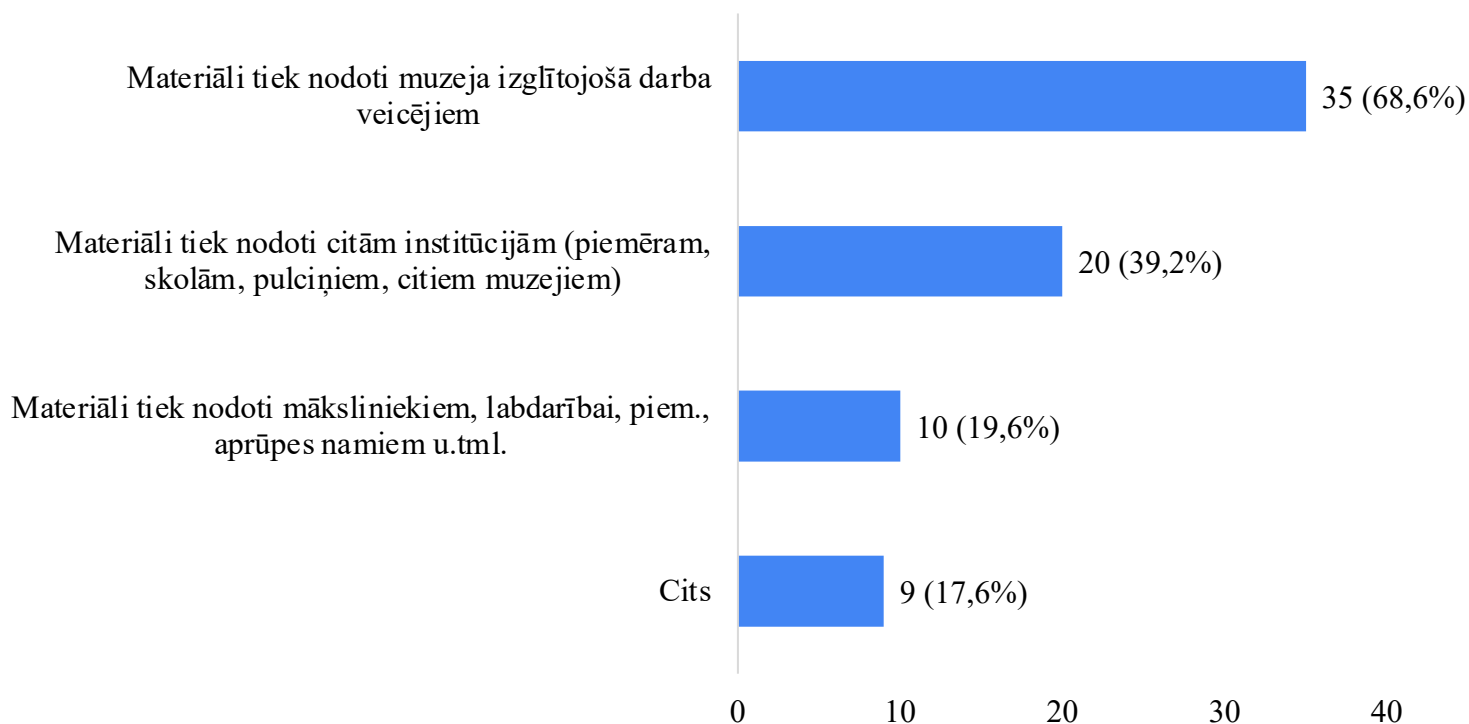
*Vai tiek meklēti radoši risinājumi neizmantoto
un paredzamā nākotnē muzejā neizmantojamo
izstāžu materiālu lietderīgai pielietošanai?*

Izstādes ietekmes uz vidi var būt saistītas ar:

- Transportu – kā tiks transportēti objekti;
- Enerģijas patēriņu – apgaismošana, apskaņošana un tml.;
- Atkritumu radīšanu – vienreiz lietojamie produkti, norādes, programmiņas, dažādi bukleti, ielūgumi, lieki suvenīri un dāvanas;
- Izstādes objektu radīšanas materiāliem – vai tie gatavoti speciāli izstādei; vai tos varēs izmantot vēl.

Ja iepriekšējā jautājumā atbildējāt "jā", lūdzu, atzīmējiet, kas tiek darīts ar neizmantotajiem materiāliem!

No brīvās formas atbildēm («Cits»)

- Piemēram, finiera plāksnes no kādas izstādes tika izmantotas plauktu izveidošanai krājuma telpās
- Parasti pāri paliek kāds kartons vai krāsaini papīri, ko glabājam, lai izmantotu paši nākamo izstāžu iekārtošanai
- Rīkojamies ļoti dažādi. Ir materiāli, kas nodoti bērnodārziem. Ir veidoti vides objekti par kādām aktuālām tēmām. Bet kopumā mums tādu "pārpalikumu" nav. Visu izmantojam pārveidojot vēl un vēl.
- Mēdzam pārlīmēt ar jaunu informāciju, ja pamatnes ir kvalitatīvas un vizuāli kārtīgas

PALDIES!

DOMĀ CITĀDĀK. DOMĀ ZAĻĀK!

Pirms drukāt šo vēstuli, padomā,
vai tas tiešām ir nepieciešams.